

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete 2 för ämneslärarexamen, inriktning gymnasieskolan

Avancerad Nivå

”Jaa, men bild... det är ju allt!”

**En kvalitativ undersökning om elevers och bildlärares
uppfattningar om bildämnets plats, roll och funktion i
skolan**

Författare: Lovisa Augustsson

Handledare: Johnny Wingstedt

Examinator: Ann-Louise Sandahl

Ämne/huvudområde: Bild IV med didaktisk inriktning

Kurskod: BP3000

Poäng: 15 hp

Examinationsdatum: 2018-11-11

HÖGSKOLAN
DALARNA

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Nej

Högskolan Dalarna – SE-791 88 Falun – Tel 023-77 80 00

Abstract:

”Jaa, men bild...det är ju allt!” – En kvalitativ undersökning om elevers och bildlärares uppfattningar om bildämnets plats, roll och funktion i skolan är en intervjustudie vilken syftar till att få ökad kunskap om bildlärares och gymnasieelevers uppfattningar om bildundervisning och bildskapande, samt om bildämnets plats, roll och funktion i skolan. Materialet som behandlas består av gruppintervjuer med tre verksamma bildlärare, två estetelever i årskurs 3 samt två teknikelever i årskurs 1. Bildämnet har fått en marginaliserad plats i skolans värld, och sedan skolreformen 2011 har ämnet, som tidigare varit en obligatorisk kurs, reducerats till att vara en valbar kurs som saknar meritpoäng. Undervisning i estetiska ämnen brukar ofta beskrivas som efterlängtade ”andningshål” i en skola präglad av teoretiska ämnen. Många forskare menar dock att undervisning i konsterna har en stor betydelse för människors sätt att tänka, lära och uppleva sig själva och omvärlden. Uppsatsens resultat visar att studiens deltagare upplever att bildämnet har en låg status i skolan, men är viktigt, i synnerhet för att uppmuntra och utveckla kreativitet, som deltagarna menar är viktigt i såväl ungdomslivet, som i framtida yrkesliv. Studien mynnar ut i en diskussion om viktiga aspekter som rör undervisning, kreativa näringar och arbetsprocesser, vårt växande bildsamhälle samt bildämnets tillskrivna status, och vad som kan betecknas som kunskap. Dessutom en diskussion kring studiens teoretiska utgångspunkter – Visuell kultur och visuell läskunnighet.

Nyckelord: bild, bildskapande, bild i skolan, bildundervisning, visuell läskunskap, estetik, gymnasieskolan

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 Syfte och frågeställningar	3
2. BAKGRUND	4
2.1 En historisk återblick – från avteckning till kommunikativt bildämne	4
2.2 De nationella ämnesutvärderingarna	5
3. FORSKNINGSÖVERSIKT	8
3.1 Del 1: <i>Det självständiga bildämnet</i> – en sammanställning av resultat från tidigare litteraturstudie	8
3.2 Del 2: Ytterligare exempel på tidigare forskning som behandlar bildämnets roll och funktioner	12
4. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	15
4.1 Visuell kultur och visuell läskunnighet	15
5. METOD	17
5.1 Forskningsansats	17
5.2 Genomförande	18
5.3 Urval och presentation av respondenter	20
5.4 Materialbearbetning och analysmetod	21
5.5 Tillförlitlighet	22
5.6 Etiska aspekter	23
6. RESULTAT	24
6.1 Bildlärares uppfattningar om bildämnet	24
6.2 Gymnasielevs uppfattningar om bildämnet	31
7. DISKUSSION	41
7.1 Metoddiskussion	41
7.2 Resultatdiskussion	43
8. KONKLUSION OCH AVSLUTANDE REFLEKTIONER	48
REFERENSER	49
BILAGOR	53
Bilaga 1: Informationsbrev	53
Bilaga 2: Intervjuguide 1	54
Bilaga 3: Intervjuguide 2	55
Bilaga 4: Enkät	56

1. Inledning

Genom hela min skolgång, från första klass till gymnasiet, har bild varit mitt favoritämne. Bild- och konstintresset fortsatte efter gymnasiet och jag läste en konstutbildning på en folkhögskola i Småland. De senaste fyra åren under lärarprogrammet med inriktning mot bild, har mitt långa bildintresse onekligen varit betydande. Bildämnets existensberättigande i skolan har därför aldrig varit ifrågasatt av mig. Grunden till föreliggande examensarbete är därför egentligen en fråga till mina framtida elever och kollegor, en fråga som jag själv fått av elever under både vikariat på olika skolor samt VFU: *Varför ska vi läsa bild i skolan?* Detta är en intressant fråga, som blivande bildlärare ser jag bildämnets relevans i skolan som självklar, men vad tycker egentligen eleverna? Tidigare erfarenhet av VFU och vikariat i ämnet har gett mig uppfattningen att de estetiska ämnena ofta hamnar i skymundan. De estetiska lärprocesser som sker i dessa ämnen värderas inte lika högt som lärprocesser i teoretiska ämnen (Gustavsson, 2002 s. 13; Augustsson, 2018 s. 4). I grundskolan tilldelas bildämnet 230 timmar under nio år, vilket garanterar eleverna endast 25 timmar varje år i bild. Denna tid motsvarar lite drygt en halv arbetsvecka på ett år.¹ På gymnasiet har dessa timmar reducerats till noll, om inte eleverna själva gör ett val att läsa ämnet, som dessutom ofta saknar meritpoäng. Personligen ser jag framställning och skapande av bild som en naturlig del av en kommunikativ process. I dagens mediasamhälle behöver vi bland annat kunskap om hur bilder kommunicerar med oss, både medvetet och omedvetet. Vår allt mer komplexa värld med ny teknik kräver också kreativa och innovativa människor. Var börjar denna kreativitet? Bör inte skolan även vara en del av det kreativa skapandet, såväl som språkundervisning? Minskningen och borttagandet av konstarterna i såväl grundskolan som gymnasieskolan innebär att samhället tar ett väsentligt steg bort från kunskapen om det estetiska, bort från ett fritt gestaltningsarbete och kreativitet.

Bildämnet är, som skrivet, ett ämne som ligger mig personligen varmt om hjärtat. Trots detta är bild ett skolämne som länge varit omtvistat - av såväl beslutsfattare, lärare som elever, och beskrivs ofta av många som underordnat andra ämnen. Vår tidigare utbildningsminister Jan Björklund berättade i en intervju för DN 2009 att ”De konstnärliga yrkena har ganska lite att göra med de teoretiska ämnena man läser på andra gymnasieprogram. Den som har talang ska ha möjlighet att satsa på uttryck” (Dagens Nyheter 2009-04-09). Dessa tankar om att enbart ”talangfulla” elever ska få satsa på estetiska uttryck i skolan vill jag mena visar hur bristande

---

¹Här finns vidare information om timplanen i grundskolan:

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/timplan-for-grundskolan>

samtalet om vad kunskap *är*, eller *kan vara*. Trots att bildämnet har en marginaliserad status tillskrivs ämnet ofta även viktiga egenskaper; tråkigt nog ofta enbart egenskaper som syftar till att hjälpa övriga skolämnena eller fungera som en ”paus” i skolarbetet. I Skolverkets sammanfattande rapport om analysen av de nationella ämnesutvärderingarna, NÄU-13 (2015b s. 7) beskrivs det att lektioner i estetiska ämnen beskrivits som efterlängtdade ”andningshål” i en skola präglad av teoretiska ämnen. Lindgren (2006 s. 4) betonar däremot att kultur, konst och estetik för barn och ungdomar ställer krav på flexibelt tänkande och kreativitet och att det idag görs flera satsningar i utvecklingen mot en mer ”estetisk” skola. Professor Jan Thavenius menar att ”det estetiska är en aspekt av all kunskap” (Thavenius, 2005 s. 20) och även Skolverket (2011 s. 1) formulerar i kursplanen för *Bild* att bilder har stor betydelse för människors sätt att tänka, lära och uppleva sig själva och omvärlden. Tidigare har kursen ”*Estetisk verksamhet*” räknats som ett kärnämne på gymnasiet, men sedan skolreformen 2011 togs detta bort, och har istället fått stå tillbaka för andra så kallade ”viktigare skolämnena”. Madeleine Hjort (2011 s. 25, 178) menar att sedan skolreformen är det endast de elever som väljer estetprogrammet som får undervisning inom det estetiska. Det är upp till varje kommun att välja om man vill erbjuda en valbar kurs inom något estetiskt område. Detta innebär att en majoritet av alla gymnasieelever inte längre kommer ges möjligheten att möta olika konstarter. Jag ställer mig frågan, om motsvarande åtgärd hade drabbat ämnet svenska, vad skulle hända då?

I min tidigare litteraturstudie *Det självständiga bildämnet? – En bilddidaktisk litteraturstudie om bildämnets möjligheter att vara ett autonomt ämne i skolan* (Augustsson, 2018) blev det tydligt att de estetiska ämnena ofta ses som marginaliserande ”övningsämnen” eller ”estetiska praktiska ämnen”, men har potential att vara mer än så. Litteraturstudien syftade till att studera och diskutera om bildämnets möjligheter att vara ett autonomt ämne på gymnasiet. Jag ville undersöka, skapa kunskap om samt diskutera bildämnets plats, roll och funktion inom skolans värld samt att öka förståelsen för bildämnets betydelse för elevers lärande och utveckling. Under skrivprocessen väcktes mina tankar om att föra vidare arbetet ut i praktiken med utgångspunkt i den övergripande frågan: *Vad har bildämnet för betydelse enligt elever och lärare?*

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande uppsats är att få ökad kunskap om bildlärares och gymnasieelevers uppfattningar om bildundervisning och bildskapande, samt om bildämnets plats, roll och funktion i skolan. Studien utgår ifrån följande frågeställningar:

- Vilken är bildämnets roll och funktion i skolan, enligt studiens medverkande gymnasieelever?
- Vilken är bildämnets roll och funktion i skolan, enligt studiens medverkande bildlärare?
- Hur motiveras deltagarnas uppfattningar?

2. Bakgrund

2.1 En historisk återblick – från avteckning till kommunikativt bildämne

Bildämnet, eller teckning som det tidigare kallats, har sedan mitten av 1800-talet varit ett skolämne som genomgått flera radikala förändringar. Ämnets funktion och relevans i skolan har diskuterats fram och tillbaka åtskilliga gånger, både angående ämnets funktion och dess innehåll. Åsén (2006 s. 107) menar att man har haft stora förväntningar på ämnet, samtidigt som utrymmet har varit starkt begränsat. Teckningsämnet var under 1800-talet massundervisning i skolornas klassrum. Vid denna tidpunkt syftade ämnet till att ge industriell utveckling och innehöll mycket avbildning, geometri och lineart. Undervisningen syftade även till att fostra, frambringa koncentration samt arbete. Åsén (2006 s. 108) beskriver att även om eleven inte hade lärt sig att rita, så hade eleven ändå lärt sig att ”sitta still och arbeta”.

Under slutet av 1800-talet gjorde man nya observationer kring barn och ungas bildskapande. Nya perspektiv och krav på den fria spontana barnbilden framkom och ”arbetsglädje, enkelhet, känsla och intuition blev nya honnörsord” (Åsén, 2006 s. 112). Med progressivismen under 1950-talet argumenterade man för att ämnet skulle ge eleverna avkoppling och omväxling från det vanliga skolarbetet. Framåt i tiden börjar bild som kommunikationsämne att ta form. Denna utveckling medförde diskussioner om hur teckningsämnet, utöver skapande arbete, även skulle ge eleverna ökad kunskap om bild och bildspråk, detta för att lära eleverna att kritiskt kunna granska de budskap som olika bilder förmedlar. Dessa diskussioner ligger till grund för det bildpedagogiska nytänkandet som vi ser i nuvarande läroplaner, Gy11 och Lgr11, som betonar att bildspråket är ett viktigt kommunikationsmedel (Augustsson, 2018 s. 6–7; Åsén, 2006 s. 116). Åsén menar att vi kan se tre faser för bildämnets utveckling i skolan: teckning som avbildning, teckning som uttrycksmedel och bild som kommunikationsmedel. Dessa går hand i hand med de tre karaktäristiska traditionerna inom bildläroplanerna: en tekniskt, en konstpsykologisk och en bildspråklig, som Gert Z Nordström, professor i bildpedagogik, beskrivit.

Idag och sedan läroplanen 1980, heter skolämnet *Bild*, vilket också innebär ett karaktärsbyte där bilders kommunikativa egenskaper starkare betonas (Pettersson & Åsén 1989 s. 114). Synen på bildämnet som ett kommunikativt ämne genomsyrar dagens diskussioner och kursplaner. Skolverket beskriver exempelvis hur bildundervisningen på såväl grund- och gymnasieskola ska utveckla elevers färdigheter att förstå, tolka och kommunicera via bilder. Exempelvis lyfter

den senaste läroplanen Gy11, att framväxten av en global visuell kultur påverkar livsstil, yrkesval och identitet, vilket också påverkar och vidgar synen på vad som räknas som en bild (Skolverket, 2011c s. 1). Bildämnet ska idag enligt Skolverket ge grundläggande kunskaper om samtliga områden som finns i vår visuella kultur, därför framhäver läroplanen att ämnet har en stor betydelse för människors sätt att tänka, lära och uppleva sig själva och omvärlden (Skolverket, 2011c s. 1; Skolverket, 2011a s. 20; Augustsson, 2018 s.7).

2.2 De nationella ämnesutvärderingarna

De estetiska ämnena har traditionellt en lägre status i skolan, i och med de tillskrivits benämningen ”praktisk-estetisk” samt fick en särställning i förhållande till teoretiska ämnen (Åsén, 2006 s. 118). Lindgren (2006) menar att estetiska ämnen ofta ligger i konflikt med övriga ämnen och är därför svåra att integrera i skolans helhetstänkande. Professor Anders Marner (2006) menar att bildämnets marginalisering i skolan är en konsekvens av att de estetiska ämnena blivit skolpolitiskt svaga och utsatta för den s.k. ”treämnesskolan”². Enligt författarna av *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 - NU03* (2005) beror denna problematik mycket på att i den skolpolitiska fokuseringen finns det främst intresse för hur svenska skolor mäter sig internationellt i olika undersökningar, som ofta rör sig om matematik och språk (Marner, Örtengren & Segerholm, 2005 s. 23–24).

Perspektivet på bildämnet som ett kommunikativt ämne ses fortfarande som relativt nytt, trots att dessa tankar fördes in i styrdokumentet för över 50 år sedan. Åsén (2006 s. 117) menar att denna roll fortfarande har svårt att etablera sig i undervisningen. Genom att bildämnet inte erbjuds på alla gymnasieskolor samt den ökade valfriheten att läsa ämnet, innebär att vissa elever får mer undervisning i bild medan andra får mindre än tidigare, eller ingen alls. I NU03 blev det synligt att arbete med bildframställning fortfarande dominerade undervisningen, trots att det i läroplanen lyfts fram att bildmedia, bildanalys och bildkommunikation ska tas i beaktning (Marner, Örtengren & Segerholm, 2005; Åsén, 2006 s. 117).

I NU03 (Marner, Örtengren & Segerholm 2005 s. 90) framkommer det att elever ofta uppskattar bildundervisning och undervisning i andra estetiska ämnen och önskar sig mer tid i dessa ämnen. Åsén (2006 s. 119) menar att detta kan förklaras av att det finns ett ökat behov av

---

² Treämnesskola – syftar till en diskussion om att förverkliga en så kallat ”treämnesskola”, dvs. de ämnen som får och fått mest timmar i timplanen. De tre ämnena engelska, matematik och svenska betonas särskilt och de andra ämnena får då en annan betydelse som kan tolkas som underordnad.

alternativa kommunikations- och uttrycksformer i vår teoretiserade skola. NU03 betonade att den dåvarande kursplanen (2000) ska i högre grad ha en kommunikativ karaktär, detta eftersom bildkommunikation och bildanvändning har fått en explosiv utveckling genom bland annat data- och mediasamhällets snabba utveckling. Utvärderingen beskriver att ämnet har fått ett flertal viktiga uppgifter, både vad gäller att eleverna ska lära sig att kommunicera via bilder samt att kritiskt granska bilder. Många elever anser att bild är ett intressant och roligt ämne, men relativt onyttigt (Marner, Örtegren & Segerholm, 2005b s. 38). Utvärderingen visar dock att den faktiska undervisningstiden som tilldelas bildämnet har minskat sedan 1992, ”den tid som står till buds för till exempel bildanalys och bildkommunikation har minskat” (Marner, Örtegren & Segerholm, 2005b s. 38). Resultatet av utvärderingen pekade mot att många elever har en genuin skaparenergi som de använder sig av i sin bildframställning. Dock framkommer det att elevers tankar om bildämnet snarare fokuseras kring den egna bildproduktionen än på att kommunicera via bilder (Marner, Örtegren & Segerholm, 2005b s. 38).

Anders Marner, professor emeritus i pedagogiskt arbete med inriktning mot bilddidaktik vid institutionen för estetiska ämnen, Umeå universitet och Hans Örtegren, docent i pedagogiskt arbete vid Umeå universitet, har författat *Bild i grundskolan – En nationell ämnesutvärdering i årskurs 6 och 9 – NÄU13* (2015). Bakgrunden är myndighetens behov av kunskap om hur undervisningen fungerar i skolan. Syftet med Skolverkets utvärdering av NÄU-13 är att ge en nationell bild av undervisningens förutsättningar och genomförande samt av elevernas kunskaper och resultat (Marner & Örtegren, 2015 s. 12). Utvärderingen syftar till att ge en bild av både styrkor och utmaningar i bild. Resultaten från denna utvärdering visar övergripande många likheter med föregående ämnesutvärdering från 2003. Det visar sig emellertid finnas en förändring i arbetssätt. Eleverna i årskurs 9 upplever 2013 att det är vanligare att lärare pratar och elever lyssnar, svarar på frågor eller diskuterar tillsammans med läraren, än vad som framkom i NU03.

Ett resultat som framkom i utvärderingen är att lärare i bild anser att ämnet är kreativt och att bildkommunikation är viktigt, samt att det ofta uppfattas som att det finns för lite tid i ämnet (Marner & Örtegren, 2015 s. 8–9). Utvärderingen visar även att 80 procent av eleverna i årskurs 9 har lärare som anser att den skola de arbetar på domineras av s.k. teoretiska ämnen (Marner & Örtegren, 2015 s. 35). Det finns också en uppfattning om att ämnet uppfattas i hög status av rektorer, andra lärare och elever, men att elevernas anhöriga anser att ämnet har låg status (Marner & Örtegren, 2015 s. 36). Undersökningen innefattar även lärares uppfattningar om ämnet och undervisningen. Det framkommer i resultatet att drygt hälften av lärarna i

undersökningen anser att ämnet främst är ett kommunikativt ämne, medan tre av tio lärare anser att ämnet främst är praktiskt-estetiskt (Marner & Örtegren, 2015 s. 44). I undersökningen ställde även Skolverket en öppen fråga om vad lärarna anser är det viktigaste inom bildämnet. Vanliga svarsalternativ var följande (Marner & Örtegren, 2015 s. 47):

- Att eleverna får utveckla sin kreativitet, använda sin fantasi.
- Stimulans av fantasi och kreativitet.
- Att eleverna får utveckla sin kommunikativa förmåga i bild.
- Att eleverna får möjlighet att uttrycka sig i bild.
- Att eleverna får lära sig att tolka och analysera bilder.
- Att eleverna får känna skaparlust, glädje och självförtroende.
- Att eleverna får prova olika tekniker.
- Konst och konsthistoria.
- Att eleverna får en bildspråklig allmänbildning.
- Lära sig om bilders funktioner.
- Att eleverna får arbeta praktiskt.

Det sammantagna intrycket av elevernas uppfattningar om ämnet bild är att ämnet framför allt ses som praktiskt-estetiskt. De flesta eleverna tycker att bildämnet är ett roligt ämne, men att ämnet inte är så viktigt för fortsatta studier och framtida yrkesliv (Marner & Örtegren, 2015 s. 58–59).

I den nationella ämnesutvärderingens (2013) avslutande diskussion framkommer det att det finns en del skillnader mellan lärares och elevers uppfattningar om det centrala innehållet i ämnet. ”Lärarna menar att undervisningen tar upp de olika momenten i det centrala innehållet, medan elevgrupperna uppger att alla delar inte finns med” (Marner & Örtegren, 2015 s. 185). Marner och Örtegren menar för att eleverna och lärarna ska få samma uppfattning om ämnet och kunna rikta undervisningen mer precist mot målen måste de prata om ämnet och dess syfte. Vidare menar Marner och Örtegren (Marner & Örtegren, 2015 s. 185) att de olika ämneskonceptionerna är ett kommunikationsproblem. Det är viktigt att tydliggöra ämnets syften och betydelse, för eleverna, på skolan och i olika utåtriktade sammanhang. Eftersom ämnet är skolpolitiskt svagt och inte synligt i exempelvis PISA-undersökningarna, är det viktigt att inte ta ämnet för givet.

3. Forskningsöversikt

I följande kapitel presenteras en forskningsöversikt som utgörs av två huvudsakliga delar. Den första delen innefattar en sammanställning av de resultat som utgör huvuddelen av mitt tidigare genomförda examensarbete på grundnivå 2 - *Det självständiga bildämnet? En bilddidaktisk litteraturstudie om bildämnets möjligheter att vara ett autonomt ämne i skolan* (Augustsson, 2018), en undersökning vilken föreliggande examensarbete baseras på. Följande urval från tidigare examensarbete ligger till grund för den här studiens problemområde, syfte och frågeställningar. Avsnittet tematiskt ordnat utifrån de ämnen som föregående examensarbets resultat består av, vilka berör bildämnets självständighet, kommunikation, kritiskt tänkande, meningsskapande samt estetiska lärprocesser. Dessa teman blev även synliga ämnen i rådande empiriska material. Efter denna sammanställning följer kapitlets andra del, som kompletterar med ytterligare exempel på relaterad forskning.

3.1 Del 1: *Det självständiga bildämnet* – en sammanställning av resultat från tidigare litteraturstudie

Anne Bamford, forskare i pedagogik, fokuserar mycket på hur estetik påverkar lärandet. Hon menar att konstens inverkan på teknik och kommunikation ökar dess relevans i samhället – våra skolor måste fokusera på kunskapsrik utbildning som uppmuntrar till kritiskt tänkande, problemlösning samt reflektion. Bamford anser att den nya värld vi lever i är beroende av rik uppfinningsförmåga, design och innovation. För att uppnå detta behöver barn och ungdomar långvarig och sekventiell inläring både inom och genom konsten (Bamford, 2009 s. 19). Bamford använder hela världen som sitt forskningsfält i forskningsrapporten *The Wow Factor – Global research compendium on the impact of the arts in education* (2009). Bamfords studie visar bland annat att kreativitet och fantasi kan vårdas genom konstbaserade metoder; att det finns positiva effekter mellan välbefinnande och elever som engagerar sig i estetisk verksamhet. Bamford kommer i sin undersökning fram till att estetiken spelar en väsentlig roll i teknologins växande framfart. Enligt Bamfords bidrar konst och estetik till att eleverna skapar självuppfattning och identitet, vilket är avgörande för en effektiv pedagogik (Bamford, 2009 s. 11, 150, 140).

Även i den sammanfattande rapporten av NÄU-13 (2015b s. 22) framkommer det att bildundervisningen kan ge utrymme för att elever får stimulera sin kreativitet, vilja att omsätta egna idéer samt lösa problem. På liknande sätt visar Marie-Louise Hansson Stenhammar, i sin

doktorsavhandling *En avestetiserad skol- och lärandekultur – En studie om lärprocessers estetiska dimensioner* (2014 s. 59), konstens förmåga. Estetiken kan utveckla individers kreativitet, vilket i sin tur kan bidra till att elever skapar nya arbetstillfällen. Detta är relevant för min undersökning eftersom studiens teoretiska perspektiv utgår från att elever behöver lära sig ett visuellt perspektiv, för att förstå, nå framgång och utmanas i det mediala samhälle vi idag lever i.

3.1.1 Demokrati och kommunikativa processer

I den nationella ämnesutvärderingen av bildämnet (NÄU-13) beskrivs det att ett demokratiargument för bildämnet har varit tydligt i läroplaner och kursplaner för bild i grundskolan från Lgr 69 och framåt, och är fortfarande tydligt i Lgr11. ”Bildens roll i samhället, yttrandefrihet, kulturell mångfald och kommunikation ses som central. Kritisk granskning av det visuella informationsflödet är därmed viktig och bildanalys kan ses som en medborgerlig grundkompetens” (Marner & Örtengren, 2015 s. 20). Även bildundervisningen på gymnasieskolan ska ge grundläggande kunskaper inom de områden som återfinns i visuell kultur, vilket innefattar kunskap om hur bilder kommunicerar med oss och omvärlden. Bildundervisningen ska också syfta till att analysera och tolka såväl egna som andras bildframställningar. Aulin-Gråhamn och Thavenius (2003) menar att skolan är en plats för kulturella möten ur ett demokratiperspektiv. I dagens mediasamhälle menar Thavenius (2005 s. 19) i artikeln ”Om den radikala estetiken” att bild skulle kunna göra skolans kultur och elevernas lärande rikare och mer meningsfullt. Thavenius argumenterar för ”den radikala estetiken” och menar att konstens värld förvaltar en kritisk och frihetlig tradition, som skapar tillfällen för eleverna att göra radikala gestaltningar. Den radikala estetiseringen av samhället kräver en skola som har kompetens att tackla dessa nya utmaningar, menar även Magnus Persson. Konsten finns idag i allt, och därför borde skolan, enligt Persson samt Aulin-Gråhamn och Thavenius, av flera anledningar fundera över dagens estetikbegrepp. Det estetiska idag är mer än konst. Det är även uttrycks- och kommunikationsformer som finns inom medier, reklam, populärkultur och inom elevers egen kultur (Aulin-Gråhamn & Thavenius, 2003b s. 12; Persson, 2003 s. 85–86).

3.1.2 Meningsskapande och terapeutiskt

Det argumenteras ofta för att bildämnet, förutom att vara kommunikativt, samtidigt är meningsskapande och terapeutiskt. Monica Lindgren skriver i sin doktorsavhandling *Att skapa ordning för det estetiska i skolan – Diskursiva positioneringar i samtal med lärare och skolledare* (2006 s. 22–23) att barn och ungdomar i dagens samhälle alltmer använder estetik; i form av olika roller och stilar, som en del av sitt identitetsskapande. Till följd av detta behöver skolan förhålla sig till ett estetiskt perspektiv, precis som att ett demokratiskt perspektiv ska genomsyra undervisningen. Även Bamford (2009) menar att konsten är en viktig del av hur människor bearbetar sin omvärld och är en viktig bidragande faktor till att skapa självuppfattning och identitet (Bamford, 2009 s. 11, s. 150, s.140). Wikbergs (2014 s. 109) studie *Bland själporträtt och parafraser: om kön och skolans bildundervisning* samt Bamfords *The Wow factor* (2009 s. 119) visar att elever ofta upplever bildämnet som en tillflyktsort. Ämnet fungerar bra för att fånga upp introverta elever och kan hjälpa till så att eleverna får en chans att bygga upp sitt självförtroende, eftersom bildämnet möjliggör att uttrycka sig genom alternativa medel. Wikberg menar att bildämnet möjliggör för terapeutiska inslag. Även Lindgrens (2006 s. 92) forskning pekar mot att estetisk verksamhet kan fungera som en typ av specialpedagogik med terapeutiska inslag, speciellt för elever med speciella behov. Lindgrens, Bamfords och Wikbergs forskning är relevant i relation till min undersökning för att få ökad förståelse för hur bildämnets olika roller kan motiveras i skolan.

3.1.3 Kritiskt tänkande

Gunnar Åsén lyfter fram ännu ett exempel på bildämnets funktion i skolan, nämligen att genom bildundervisning kan eleverna konstruera betydelse och kritiskt tänkande. Genom att ”läsa” bilder använder läsaren kritiska färdigheter för att utforska och kritiskt reflektera. Åsén (2006 s. 120) menar att bildkommunikation är viktigt i dagens mediasamhälle, både för elevernas egen utveckling i att uttrycka sina åsikter, som såväl att tolka andras budskap. Bamford (2003 s. 2) menar att dagens ekonomi bygger starkt på visuell representation. Att förstå bilder är ett viktigt livsberättande behov - att inte förstå bilder är en visuell analfabetism. Enligt Thavenius har konsten förmågan att lära eleverna att se saker i konkreta sammanhang. Han menar att styrkan hos konsten är nyfikenheten, vilket kan hjälpa eleverna att utmana och vända på perspektiv. Bild kan ge eleverna mångfald, komplexitet och konkretion (Thavenius, 2003 s. 144).

3.1.4 Konstens metod som kunskapsväg - estetiska lärprocesser och transfereffekter

Estetiska lärprocesser är ett allt mer populärt begrepp. Det råder olika uppfattningar angående huruvida estetiska lärprocesser är fördelaktiga för exempelvis skriv- och läsinläring (Marner 2006 s. 15; Högskoleverket, 2005 s. 110). Enligt Hansson Stenhammar (2015 s. 2) är estetiska lärprocesser ett omdiskuterat begrepp, samtidigt i försöket att definiera ”lärprocesser” genom det estetiska blir det också ett mångtydigt begrepp. I ett lärandeperspektiv innebär estetik ett tillvägagångssätt som har sitt ursprung inom en konstnärlig praktik. Transfereffekter, eller så kallade ”överföringseffekter”, är ett begrepp som ofta hörs i samband med åsikter om att bildämnet är en viktig kontrast gentemot skolans teoretiska ämnen. I den omfattande OECD-rapporten *Art for Art's sake? The impact of arts education* (2013) menar författarna att det hittills finns få studier som kan visa ett samband mellan positiv utveckling av förmågor till och inom andra ämnen. Forskningen menar alltså att det är svårt att generalisera att konsten bidrar med kreativitet, kritiskt tänkande och innovationsfråga som färdigheter i andra skolämnen (Winner et al. 2013; Hansson Stenhammar 2015 s. 32). Detta innebär dock inte att transfereffekter inte existerar – snarare att det saknas tillräckligt med forskning för att kunna generalisera ett resultat, varken för eller emot (Augustsson 2018 s. 27). Forskarna i den betydande OECD-rapporten menar ändå, trots studiens resultat, att deltagande i bildundervisning ofta leder till förbättrat humör och stressreducering i skolan samt kan vara motivationshöjande, vilket i sin tur kan låta eleverna återvända och motiveras till sina studier (Winner et al, 2013 s. 34–35, 41, 201–202).

Lars Lindström och Elliot W. Eisner, båda framstående forskare inom fältet för estetikens roll i skolan, menar att även om transfereffekter fortfarande kan vara svåra att vetenskapligt belägga, finns en överväldigad enighet om att de estetiska ämnena har möjlighet att underlätta inläring och förståelse i samverkan med andra ämnen (Eisner, 1999; Lindström, 2002 s. 113). Lindström illustrerar diskursen genom bland annat matematik och menar att en elev som lär sig att vara anpassningsbar och som kan välja mellan olika uttrycksformer kommer få det enklare att lösa matematiska problem. Lindström kallar detta för ”överspridning” vilket kräver ett nytänkande inom lärande, förståelse och effektiv undervisning (Lindström, 2002 s. 128). Anne Bamford (2009 s. 107) betonar tydligt att hennes forskning åskådliggör att estetisk verksamhet med kvalité kan leda till förbättringar i akademisk presentation och läsförståelse. Forskningen om transfereffekter och överspridningseffekter är intressant i denna uppsats för att synliggöra om dessa områden uppmärksammas i den empiri som föreliggande studie behandlar.

3.1.5 *Det marginaliserade bildämnet*

Bildämnet benämns ofta som ett ”praktiskt-estetiskt” fält i skolan, och har en underordnad roll i skolans kunskaphierarki. Enligt Lindgren (2006) är bildämnet ofta i konflikt med andra ämneskonstruktioner och blir därmed svårare att integrera i skolans helhetstänkande. Aulin-Gråhamn och Thavenius (2003b s. 64) menar att undervisning i konsterna ofta går till att hjälpa skolan med diverse arrangemang (exempelvis musikaler, tävlingar, utställningar etc.). De räknas sällan med i andra sammanhang som handlar om kunskap, undervisning och lärande. De estetiska ämnena har enligt Marner (2006 s. 1) ett behov av att framställa ett yrkesspråk som kan göra det möjligt att finna nya sätt att tänka och kommunicera. Även Thavenius (2005 s. 15–16) menar att konsten, konstvärlden och estetiken har genomgått stora förändringar, vilket medför att vi behöver ett nytt tänkande.

Marner (2006 s. 16) menar att en vanlig syn på estetisk kunskap och estetiska ämnen har ett kompensatoriskt perspektiv, med detta menar han att bildämnet vanligtvis ses som ett lustfyllt ”andningshål”. Även Lindgren (2006 s. 92–99, 107) problematiserar de diskurser som framkom i hennes undersökning om att bildämnet ofta ses som kompensation till andra ämnen. Att teoretiska ämnen ses som svåra, medan estetiken ses som enkel. Även diskurser så som att elevers kompetens i ämnet saknas anses inte vara viktigt, utan huvudsaken är att ’ha roligt’ och att ha roligt förknippas inte med kunskap. Följaktligen kan detta bidra till att undervisning i konsterna saknar kritisk granskning, bristande bedömning och utvärdering samt att undervisningen marginaliseras till en terapeutisk funktion snarare än didaktisk (Augustsson, 2018 s. 34).

3.2 Del 2: Ytterligare exempel på tidigare forskning som behandlar bildämnets roll och funktioner

Monica Lindgren intresserar sig för estetiskt och konstnärligt lärande i skola, kulturskola och högre konstnärlig utbildning. Lindgrens forskningsintresse riktar sig mot frågor om identitet och kunskapsbildning i konstnärliga pedagogiska praktiker. Hennes avhandling *Att skapa ordning för det estetiska i skolan: diskursiva positioneringar i samtal med lärare och skolledare* (2006) behandlar hur lärare ser på den estetiska verksamheten i olika skolor, samt hur den estetiska verksamheten legitimeras. Studien syftar till att identifiera och beskriva aktuella diskurser relaterade till estetiska verksamheter i grundskolan och problematisera dessa. Studien genomfördes med hjälp av kvalitativ empiri som innefattar individuella- och gruppintervjuer

med 55 lärare från 7 olika skolor under åren 2002–2004. Studien visar bland annat att estetiken i skolan ofta legitimeras som kompensation, stöd- eller fostransämne som ska vara ”kul”. Forskningen pekar mot att estetisk verksamhet kan fungera som en typ av specialpedagogik med terapeutiska inslag. Lindgren tar även upp synen på den estetiska verksamheten som förstärkning och som en lustfylld aktivitet.

Catharina Elsners (1999) studie *Så tänker lärare i estetiska ämnen* undersöker det som ibland kallas för lärarkulturer. Studien tar fram och fokuserar hur olika lärargrupper inom de estetiska ämnena tänker och behandlar ämnesdidaktiska grundfrågor - frågor såsom hur olika lärargrupper uppfattar ämnets kärna. Syftet med studien är att undersöka hur ett antal svenska ämnesexperter i bild, musik och teater/drama resonerar om sina ämnen. Undersökningen syftar även till att klarlägga skillnader och likheter i ämnenas traditioner och roller som de kommer till uttryck i lärarnas utsagor (Elsner, 1999 s. 9). Projektet påbörjades hösten 1997 och har en fenomenografisk ansats på gymnasielärares och lärarutbildares tankar. Studien berör ämnesområden som brukar betraktas som närliggande till ämnet bild, exempelvis musik och teater. Intervjuerna med 18 lärare visar att det finns både likheter och skillnader i hur man ser på sina respektive ämnen. Ofta är det bildskapande som man anser sker individuellt, medan exempelvis musikaliskt skapande sker kollektivt. Elsners (1999 s. 87) resultat pekar även mot att bildämnet visar en materiellt nyttoinriktad sida, medan musik- och dramaundervisning snarare fokuserar på en social profil. Undersökningen visar dock att det finns ett övergripande perspektiv som förenar de olika ämneslärarna: Hedonistiska värden så som glädje, lust och skönhet får en framträdande plats i uppfattningen om ämnenas betydelse. Det framkommer även att respektive ämnes värde har en anslutning till övrig skolundervisning. Undersökningen åskådliggör att de estetiska ämnena kommunicerar med viktiga mänskliga erfarenheter, så som att bildundervisning anses förmedla uppfattningar om olika företeelser i vår omvärld. Dessa uppfattningar som synliggörs i Elsners undersökning är intressant att relatera till föreliggande studies medverkande bildlärares olika uppfattningar om bildämnets roll och funktion i skolan.

Gunnilla Welwerts (2010) licentiatavhandling *”Bilderna påminner om mig själv”*. En studie om ungdomar och deras bilder i två olika miljöer, granskar elevers visuella värld i skolan samt i hemmet. Welwerts undersökning exemplifierar vilken betydelse bilder kan ha för ungdomar, vilket har en stark koppling till föreliggande studies problemställning. I undersökningen får vi följa sju gymnasieungdomar under deras bildlektioner, som även följs av intervjuer med deras bildlärare. Welwert låter eleverna filma sina rum som en del av material till sin undersökning. Studien visar bland annat att undervisningen på gymnasiet ofta uppfattades som en repris av

grundskolans bildundervisning och att undervisningen ofta fokuserade på teknikutveckling, snarare än att synliggöra eleverna. Att få filmer på elevernas rum var inte en helt enkel uppgift. Welwert syfte var att undersöka om det fanns koppling mellan hemmet och skolan, om bildarbetet som görs i skolan syns hemma hos eleverna. Welwert (2010 s. 145–146) kommer fram till att populärkultur och nya medier inte lyfts fram i den utsträckning som hon tidigare antagit. Det framkommer också att deltagarna i undersökningen har inte haft lätt för att kommunicera visuella material, varken sina egna eller andras verk, trots att ungdomar idag lever i en visuell mångfald. Welwerts licentiatavhandling har varit användbar till föreliggande undersökning för att ge ett perspektiv åt hur ungdomar förhåller sig till vår visuella värld, både i skolan och privat.

Tidigare forskning som berör vad eleverna anser om bildämnet tycks det finnas ett begränsat utbud utav. Det finns dock en äldre sammanställning av elevers syn på skolans ämnen av Margareta Dahlbom (1988) *Vad elever tyckt och tycker om skolans ämnen*. Undersökningen, som sträcker sig från sent 1800-tal till mitten på 1970-talet, fokuserar främst till teoretiska ämnen. I undersökningarna som presenteras kan man dock utläsa vad elever ansett om estetiska ämnen så som musik och bildämnen. De estetiska ämnena har inte visat sig vara de mest populära ämnena i skolan enligt Dahlboms undersökning.

Teoretiska utgångspunkter

”Framväxten av en global visuell kultur som påverkar livsstil, yrkesval och identitet har fört in en vidgad syn på vad som är en bild. Ämnet bild ger grundläggande kunskaper inom samtliga områden som återfinns i den visuella kulturen.” (Skolverket, 2011b). Så här inleds kursplanen för ämnet *Bild* på gymnasiet. Undervisningen i bild ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om och i hur bilduttryck framställs, konstrueras och används för kommunikation. Läroplanen och kursplanen i bild är båda noga med att betona vikten av att ha kunskaper om bilder och bildkommunikation för att på ett relevant sätt kunna delta i samhället. Anna Sparrman (2006 s. 55) beskriver att det är viktigt att inte bara fokusera på bilder som sådana, utan att även lyfta blicken från bilder för att förstå hur bilder skapar sociala och kulturella mönster och konventioner i samhället. Sparrman menar att bilder är viktiga redskap för både lärande och utveckling, framför allt för att elever ska kunna förhålla sig till bilder genom att uttrycka sig och tillgodogöra sig sin kulturella yttrandefrihet (Sparrman, 2006 s. 55–56).

4.1 Visuell kultur och visuell läskunnighet

Denna studie tar stöd i de sinsemellan närbesläktade områdena *Visuell kultur* och *Visuell läskunnighet* (Sparrman 2006; Bamford 2003), som harmonierar med Skolverkets ovan beskrivna användning av just begreppet visuell kultur. Här betonas vikten av att skapa mening, kommunicera, tolka, kritiskt granska och förstå sin omvärld genom de visuella kulturer som allt mer har betydelse i dagens visuella samhälle. Visuell kultur och visuell läskunnighet har valts som teoretiska utgångspunkter till studien eftersom jag vill undersöka bildämnets relevans i skolan utifrån elevers och bildlärares tolkning av den visuella värld vi lever i. Det jag ämnar undersöka är inte deltagarnas egen förmåga gällande visuell läskunnighet, utan snarare deras uppfattning om och attityd till vikten av kunskap om bilder som kommunikativa resurser. Visuell läskunnighet och visuell kultur som teoretiska utgångspunkter har påverkat formuleringen av syfte, frågeställningar samt de intervjufrågor som använts under insamlandet av data, men också under behandlingen av empirin i mitt analysarbete. Detta för att konkretisera en betydande del av *syftet* med skolämnet bild, så som den visuella kultur och det mediasamhälle vi idag lever i. Som samhällsteori ifrågasätter och analyserar visuell kultur och visuell läskunnighet det förgivettagna kring visuella vardagliga sociala och kulturella praktiker (Sparrman u.å.). Bilden har alltid varit central i skolans värld (Sparrman 2006 s. 35), men framför allt i kursplanen för bild talar man om att bilder, bildarbete och visualitet är ett redskap för utveckling och lärande. Visuell kultur beskrivs som ett viktigt inslag i undervisningen som

är betydelsefullt för elevers utveckling, identitetsskapande, framtida yrkesliv och att ha kunskap om bilder, såväl som att kunna uttrycka sig och kommunicera i bild är viktigt för att aktivt kunna delta i samhällslivet (Sparrman, 2006 s. 37). Sparrman refererar till Gunther Kress och Theo van Leeuwen (1996) som diskuterar hur bilder kommunicerar mening och hur visuell kunskap och visuell läskunnighet är något kulturspecifikt. Kress och van Leeuwen anser att bilder, och att kunna *se bilder* är minst lika viktigt som annan kunskap (Sparrman, 2006 s. 52).

4.1.1 Vad innebär det att vara visuell läskunnig?

För att kunna bli visuellt läskunnig bör man ha tillgång till ett antal olika verktyg; man bör lära sig en vokabulär för att kunna tala om det visuella, lära sig ett kritiskt förhållningssätt till det visuella och lära sig att läsa och tolka det visuella. ”Att vara visuellt läskunnig innebär att man kan tänka och lära sig i bild” (Sparrman, 2006 s. 53). Att tolka den visuella värld vi lever i är någonting man måste lära sig (Sparrman, 2006 s. 53). Vidare menar Sparrman att skolan är en värld av bilder. Att se och tolka bilder används ofta inom skolan, men tillskrivs främst vikt inom bildämnet, trots att det egentligen ska falla på alla ämnens plats att diskutera mediernas roll i samhället. I bildämnet beskrivs vikten av att ha kunskaper om bilder och bildkommunikation för att aktivt kunna delta i samhället.

Anne Bamford talar tillika om *Visual literacy*, och menar att visuell läskunnighet syftar till en process för att skicka och ta emot meddelanden via bilder. Enligt Bamford kan visuell läskunnighet definieras som ”förmågan att konstruera betydelse från visuella bilder”. Läsaren använder sina färdigheter för att skapa mening genom att utforska och kritiskt reflektera. Eftersom bilder existerar överallt runt om kring oss menar Bamford att ”the economy relies heavily on visual representation and a sense of design, style and ‘feel’. Understanding pictures as a vital life enriching necessity. Not to understand them is a visual illiteracy” (Bamford, 2003 s. 2). Bamford anser att bilder har blivit den dominerande kommunikationsformen, och genom att ytterligare utveckla bildämnet genom visuell läskunnighet skulle möjliggöra för att eleverna bland annat kan utveckla ett kritiskt tänkande kring de dagliga bilder som omger oss. Forskaren Elliot Eisner (2002 s. 28–29) belyser bildämnet i relation till den visuella kulturen som vi idag lever i. Han menar att det finns ett värde i att låta elever lära sig avkoda idéer och värderingar som finns i konst eller populärkultur. Enligt Eisner är det viktigt att det visuella studeras likt en process av kritiskt tänkande. Detta för att elever ska lära sig tolka bilder och andra visuella uttrycks betydelse.

5. Metod

I följande avsnitt presenteras den metod som valts för studien. Under rubrik ”forskningsansats” beskrivs studiens kvalitativa metod i form fyra elevintervjuer samt tre lärarintervjuer. Vidare i avsnittet beskrivs genomförandet av undersökningen, urval och presentation av deltagare samt hur analys av data har genomförts, med hänsyn till reliabilitet och validitet samt information om etiska principer som tagits hänsyn till under undersökningen.

5.1 Forskningsansats

Att undersöka bildämnetts plats, roll och funktion i skolan utifrån ett elev- och lärarperspektiv, samt sträva efter att ta reda på åsikter och uppfattningar om bildundervisning och bildskapande i skolan görs med hjälp av en intervjustudie med en fenomenografisk ansats. Ett vetenskapligt förhållningssätt betecknas av objektivitet, systematik och kritiskt tänkande, vilket kan verkställas dels genom en kvantitativ- dels genom kvalitativ ansats. En kvalitativ studie, som till slut föreliggande studie kom att landa i³, strävar efter att *beskriva, förstå, förklara, tolka* samt *skapa mening* (Eriksson Barajas et al. 2013 s. 43, 53). Fenomenologins huvudsyfte är att ta reda på hur människor uppfattar olika aspekter av sin omvärld. Forskaren ämnar alltså att empiriskt studera hur en grupp människor erfar, förnimmer, begriper, föreställer eller förstår ett fenomen (Kihlström, 2007 s. 157–160).

Eftersom studien har en kvalitativ ansats strävar inte undersökningen efter att kvantifiera resultatet och kan därför heller inte generaliseras. Det är av stor vikt att forskaren i en kvalitativ undersökning tar ställning till sin förförståelse. I min inledning redogjorde jag för min förförståelse i ämnet, vilket visar att jag som forskare ingår i den specifika kulturen och dess värderingar och är inte skild från det fenomen som studeras. Forskarens uppfattningar och förförståelse kan således påverka resultatet av undersökningen (Eriksson Barajas et al. 2013 s. 53). En kvalitativ intervju kan vara mer eller mindre strukturerad. Föreliggande undersökning har använt en blandning mellan strukturerad och semistrukturerad intervjumetod. Det var min avsikt att ha ett bestämt fokus under intervjun, därav frågor som är formulerade i förhand – men

---

³ Under insamlandet av material till undersökningen bedrevs studien med en trianguleringsmetod – dvs en metod som både använder sig utav kvantitativa och kvalitativa ansatser. Empirin bestod till en början av både enkäter och intervjuer, men enkäterna valdes att tas bort med hänsyn till tid och omfång på uppsatsen.

att låta elever och lärare tala fritt om sina uppfattningar och åsikter. Med en något öppen intervju önskar jag att effekten av min egen förförståelse minimeras.

5.2 Genomförande

För att närma mig mitt problemområde formulerades en enkät⁴, som besvarades av 15 estetelever och 13 teknikelever. Vid dåvarande tillfälle hade denna enkät avsikten att vara en del av resultatet till föreliggande studie, men på grund av begränsningar i avsatt tid för studien och uppsatsens omfång togs beslutet att inte inkludera denna empiri i studien. Inför intervjuerna utformades frågor som formulerades utifrån studiens syfte och frågeställningar. Eftersom föreliggande undersökning bygger på min tidigare litteraturstudie formulerades frågorna med hänsyn till föregående resultat. Intervjuernas syfte har varit att fördjupa frågorna kring bildämnets status och relevans i skolan. Totalt genomfördes intervjuer med fyra elever, från två olika klasser: *teknik-* samt *estetprogrammet*. Eleverna går i årskurs 1 respektive årskurs 3. Intervju som metod är givande om forskaren vill veta mer om individers uppfattningar (Kihlström 2007 s. 47; Larsen, 2009 s. 26).

Genom kontakter med lärare och rektorer på skolan kom jag, genom den s.k. snöbollsmetoden, i kontakt med övriga bildlärare och elever. Snöbollsmetoden innebär att forskaren tar kontakt med en eller flera personer som har kunskap om det specifika ämnet som undersökningen ämnar handla om, som i sin tur kan tipsa om och föra studien vidare för att få fler intresserade av att delta i studien (Eriksson Barajas et al. 2013 s. 138; Larsen, 2009 s. 78). I kontakt med bildlärarna som undervisar de två klasserna i olika bildkurser, beslöts ett passande lektionstillfälle där jag kunde intervjuva estetelever respektive teknikelever. Jag fick möjlighet att komma och intervjuva vid tre tillfällen. Intervjuerna genomfördes på den utvalda gymnasieskolan ”Stinsengymnasiet”⁵. Gruppintervjun med bildlärarna genomfördes på deras lärarrum och gruppintervjun med eleverna genomfördes i tomma klassrum för att minimera upptaget av övriga ljud. Inledningsvis fick grupperna presentera sig själva, urval av deltagare presenteras sedan. Vid lärarintervjun satt vi vid ett runt bord, och vid elevintervjuerna satt vi vid undervisningsbänkar, där vi satt placerade på samma bordshalva. Detta var en medveten strategi från min sida, eftersom intervjun ämnade att likna ett samtal och inte kännas som ett förhör, vilket det kanske kunde ha gjort om placeringen hade varit annorlunda. Inledningsvis

---

⁴ Se bilaga 4: Enkät

⁵ Fingerat namn på den gymnasieskolan som har använts i undersökningen.

frågade jag hur det var att gå på gymnasiet, hur de trivdes på sina respektive programval, där de också fick berätta mer om sina program och vilka inriktningar de har valt eller ska välja.

Eftersom det var min avsikt att intervjun skall likna ett samtal, en diskussion om bildämnet – snarare än en rigid intervju, har jag använt teknologi för ljudinspelning. En mobiltelefon fick fungera som digital ljudinspelare, liggandes mitt på bordet vi satt samlade runt. Idag är mobiltelefoner en naturlig del av vår mediala vardag. Mobiltelefonen glömdes fort bort och ingen av respondenterna tycktes vara besvärade av att bli inspelade. På så vis kunde jag få med allt vad respondenterna sade och kunde höra mina egna frågor. Detta gör det möjligt att undvika det fasta, strukturerade samtalet när anteckningar måste föras (Kilhström, 2007 s. 51).

Intervjuerna tog mellan 40–60 minuter att genomföra med samtliga tre grupper. Under intervjun utgick jag ifrån två intervjuguider⁶. Som tidigare nämnts konstruerades dessa utifrån min tidigare litteraturstudie, samt föreliggande studies problemformulering. Dessa intervjuguider visade sig vara till ett stort stöd för att föra samtalet vidare, men utföll sig inte vara direkta frågor med direkta svar. Detta var således avsikten med den rådande intervjuformen. Jag upplevde deltagarna som bekväma i situationen. Bildlärarna och estetelverna var väldigt engagerade och ville prata mycket om bildämnets roll, funktion och relevans. Teknikeleverna, som bara går första året på gymnasiet, var till en början något tillbakadragna och blyga men fann sig relativt fort i situationen. Grupperna tycktes svara utförligt och eftertänksamt på varje fråga. Eftersom intervjun liknade ett samtal återgick vi vid ett flertal gånger till ämnen som tidigare uppkommit, och nya mer utvecklade resonemang uttrycktes.

Gruppintervjuerna har genomförts främst för att det kan vara enklare att få människor att tala när de ingår i en grupp, också för att studien ämnar få fram kollektiva åsikter, dvs. åsikter som kan vara gemensamma för en grupp eller latent attityder (Larsen, 2009 s. 24–27, 75–85). Det är viktigt att ta hänsyn till de eventuella nackdelar som finns med gruppintervjuer. Det kan till exempel vara den sociala kontrollen. Det är möjligt att deltagarna inte vågar vara ärliga i andras närvaro eller att de blir påverkade av varandra i ett negativt sken (Larsen, 2009 s. 86).

---

⁶ Se bilaga 2 och 3

5.3 Urval och presentation av respondenter

Inför valet av informanter till undersökningen bestämdes några urvalskriterier. Dessa bestod i att söka informanter från tre olika grupper: verksamma bildlärare, elever som har gjort ett aktivt val att läsa bild och elever som har bildkurs som en obligatorisk kurs i sitt gymnasieprogram. Det var viktigt eftersom undersökningens syfte var att ta reda på bildlärares och elevers eventuellt olika uppfattningar om bildämnet relevans i skolan. Eftersom bildämnet, sedan 2011, inte längre är ett kärnämne på gymnasiet, skulle således även resultatet bli påverkat om endast respondenterna läser bildkurser för eget intresse skull. På grund av dessa urvalskriterier föll denna avgränsning naturligt. Det finns endast ett program på det gymnasium som använts i studien som har en bildkurs som obligatoriskt utöver estetprogrammet: teknikprogrammet. Att just Stinsengymnasiet⁷ användes till studien föll sig likväl naturligt, då det är där min verksamhetsförlagda utbildning äger rum.

I studien har totalt sju informanter använts, tre bildlärare och fyra gymnasieelever, vilket bedömdes vara tillräckligt med tanke på studiens tidsram. Eftersom studien är en kvalitativ undersökning gjordes bedömningen att antalet deltagare kunde begränsas. Att ha olika perspektiv, både ett elev- och lärarperspektiv erbjuder också vidare möjligheter att kunna ta del av hur individer med olika roller i skolan uppfattar bildämnet. Olika roller återfinns också inom elevgruppen, där två deltagare själva valt att läsa bild (val av att läsa estetprogrammet), medan de övriga två har bild som obligatoriskt ämne oavsett eget intresse (teknikprogrammet). Studiens huvudsakliga syfte är inte att jämföra – men det kan vara användbart i studiens syfte i att urskilja uppfattningar samt idéer om bildämnet.

Jag har inte valt att fokusera på urval av varken kön, social grupp eller etnicitet. Skolan och bildlärarna har fått fingerade namn utav mig. Elevgrupperna har själva fått bestämma sina fingerade namn, vilket har resulterat i att könsbestämningen inte är konventionell. De konventionella kvinnliga och manliga namnen representerar inte nödvändigtvis informanternas faktiska könstillhörighet. Detta vill jag mena inte har några konsekvenser för min undersökning, eftersom hur bildämnet uppfattas utifrån olika kön inte studeras i uppsatsen. Nedan följer en kort presentation av studiens deltagare. En ytterligare presentation av deltagarna återfinns i resultatanalysen.

---

⁷ ”Stinsengymnasiet” är ett fingerat namn på den gymnasieskolan som har använts i undersökningen. Att ge skolan ett namn har gjorts för att ge en personlig touch.

5.3.1 Deltagare i undersökningen

Olga har arbetat som lärare inom medieprogrammet och estetprogrammet i 24 år. Innan dess, jobbade hon ett år som bildlärare på tre olika högstadieskolor i ämnet bild och haft flera kvällskurser i estetrelaterade ämnen för vuxna och barn. Olga har 16 års utbildning och arbetserfarenhet från mediebranschen. Olga berättar att som varje engagerad lärare älskar hon sina ämnen och sysslar med det även privat för att inspireras och se att det är åtråvärt på marknaden. ”Det tror jag är viktigt för att kunna hålla på att lära ut med ’glöden’ i behåll” (Olga).

Maria har arbetat på Stinsengymnasiet på det estetiska programmet sedan 2001. Från början hade Maria inte någon lärarutbildning, utan har läst in behörighet under tiden hon har arbetat, med en s.k. VAL-utbildning, då man validerar andra utbildningar och arbetslivserfarenhet. Tidigare har Maria läst en formgivningsutbildning på Konstfack, studerat konsthistoria i Lund samt deltagit i en animationsutbildning.

Eva har arbetat som bildlärare i 21 år, varav 19 på gymnasieskolan där vi träffades. Eva är också verksam konstnär och ställer ut främst måleri, men också skulptur. Att arbeta både som bildlärare och konstnär menar Eva är en lyckad kombination, där de båda delarna inspirerar varandra. Eva tycker att hon har världens bästa jobb.

Harry och Olivia är 18 år gamla och går tredje året på estetprogrammet med inriktning ’Bild och form’. Bertil och Martin är 16 år och går första året på teknikprogrammet och läser en bildkurs på 50 poäng som är en obligatorisk kurs i deras program.

5.4 Materialbearbetning och analysmetod

Intervjuerna spelades, som nämnts, in med hjälp av en inspelningsapp⁸ på en mobiltelefon. Därefter fördes ljudspåren över till en dator och mediaspelaren VLC för transkription. Transkriberingen skedde samma dag som respektive intervju, detta för att ha intervjun färskt i minnet, som komplement till de ljudinspelningarna som gjordes. I transkriberingen har även talspråk, pauser och hummanden tagits med, detta för att försöka fånga informanternas tankar och känslor om ämnet. Dock är transkriberingen anpassad från muntligt till skriftligt material genom vissa grammatiska korrigeringar, punkter och kommatecken etcetera, för att det sedan

---

⁸ Inspelningsappen som användes medföljer mobiltelefonen *OnePlus 6* och heter ”Inspelning”.

ska bli enklare att läsa och analysera. Talspråkets karakteristiska uttryck så som pauser och svordomar har tagits med i transkriberingen, och så även i vissa utvalda citat för att ge karaktär till respondenternas uppfattningar. När allt material, från tal till text, var sammanställt analyserades materialet först i sin helhet för att sedan kunna delas in i olika ämnen och kategorier. Kategorierna skapades utifrån de uppfattningar och samtalsämnen uppkom under intervjun, men också i hänsyn till den tidigare litteraturstudiens resultat. Att kategorisera informanternas svar gjorde det enklare att se sammanhang. Dessa kategorier ligger sedan till grund för resultatets underrubriker. Kategoriseringen utgick från olika färgkoder – när en typ av ”uppfattning” förekom fick den en egen färg, exempelvis uppfattningar om ”bildämnets syfte” fick färgen grön, etcetera. Detta för att göra det enklare för forskaren att systematiskt kunna sammanföra åsikter och uppfattningar.

Materialbearbetningen i föreliggande studie har skett genom en *kvalitativ* innehållsanalys med en fenomenografisk ansats, vilken kännetecknas av att forskaren systematiskt samlar in data för att sedan kunna observera olika mönster, åsikter och uppfattningar. Vid en kvalitativ innehållsanalys räknas eller mäts inte något, utan mer komplicerade tolkningar måste göras (Boréus & Bergström, 2012 s. 50). Därför kan inga generella slutsatser dras om ämnesområdet. Istället används denna analysmetod för att finna meningsbärande enheter, mönster och kategorier för att sedan identifiera centrala teman. Målet med analysmetoden är att nå djupet i den analyserade empirin. Med hjälp av en fenomenografisk metodansats, vilken är en kvalitativ forskningsansats som syftar till att ta reda på hur människor uppfattar olika aspekter av sin omvärld, möjliggörs det för att finna variation i, och systematisera människors erfarenheter av ett speciellt fenomen (Kihlström, 2007 s. 157–159). De kategorier som det analyserade materialet kom att resultera i åskådliggör de tankestrukturer som synliggjordes i materialet. Dessa ska ses som ett sätt att beskriva hur deltagarna uppfattar fenomenet (2007 s. 162–163).

5.5 Tillförlitlighet

Studiens kvalitativa ansats präglar uppsatsen eftersom det finns en strävan efter att beskriva, förstå, tolka och skapa mening. Som tidigare nämnts är forskaren, i detta fall även i rollen som bildlärarstudent, inte skild från det fenomen som studeras. Därför är det viktigt att diskutera reliabilitet och validitet i förhållande till empirin. Vid undersökningar brukar man tala om validitet och reliabilitet, vilket syftar till att det ska vara möjligt för flera forskare att genomföra samma undersökning och få samma resultat. I förhållande till en kvalitativ undersökning, där

intervjuer har använts som metod blir det problematiskt. Syftet med en kvalitativ undersökning är att synliggöra just det kvalitativa, *unika* möte som uppstår. Vid kvalitativa studier är det minst lika viktigt att vara saklig, utförlig och objektiv och man brukar därför tala om *tillförlitlighet* till studien. Enligt Widerberg (2002 s. 18) är det viktigt att ge läsaren en utförlig presentation av såväl syfte, forskningsfält och tillvägagångssätt i processen. Detta menar Widerberg talar för att forskningen går att värdera. Eriksson Barajas, Forsberg och Wengström (2013 s. 139) menar att det finns en rad kriterier som kvalitativa undersökningar kan använda för att öka tillförlitligheten. Dessa kriterier omfattar *kvaliteter i helhetsbeskrivningen*: perspektivmedvetenhet, intern logik och etiskt värde. *Kvaliteter i resultat*: innebördsrikedom, struktur och teoritillskott. *Rimlighetskriterier*: diskurskriteriet, heuristiskt värde, empirisk förankring, konsistens och det pragmatiska kriteriet. *Det pragmatiska kriteriet* handlar till stor del om vilka konsekvenser de resultat som presenteras har för praktiken (Eriksson Barajas et al. 2013 s. 145). Detta eftersom, som tidigare nämnts, forskaren inte är skild från det fenomen som studeras. Under arbetsprocessen har jag strävat efter att förhålla mig till dessa kriterier, samt haft dem i åtanke under hela processens gång för att undersökningen ska uppnå tillförlitlighet.

5.6 Etiska aspekter

Eftersom föreliggande studie involverar människor är det nödvändigt att forskningsetiska överväganden tas i beaktning vid genomförandet. Vetenskapsrådet menar att forskning är viktigt och nödvändigt både för individers och samhällets utveckling och har därför förtecknat forskningsetiska principer inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning som skall följas. Dessa principer ska följas för att den forskning som bedrivs ska hålla hög kvalitet. Det finns fyra huvudkrav: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* samt *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet, 2017b s. 6). De elever och lärare som har deltagit i undersökningen har delgetts information om studien – dels genom muntlig redogörelse dels via informationsbrev som samtliga deltagare fått skriva under. Det har också givits information om att deltagande är frivilligt, samt att de när som helst kan avbryta sin medverkan utan närmare förklaring. Enligt konfidentialitetskravet ska uppgifter om alla deltagare i en undersökning ges största möjliga konfidentialitet, samt personuppgifter ska förvaras på ett sådant sätt att obehöriga ej kan ta del av dem (Vetenskapsrådet, 2017; Björkdahl Ordell, 2007 s. 27). I föreliggande studie har ingen personlig information, personnamn eller namn på skola tagits med, utan fingerade namn har givits till dessa. De tankar, funderingar och information som

informanterna delar med sig av under intervjuerna används enbart i forskningssyfte. Nyttjandekravet handlar om att enskilda, insamlade uppgifter för forskningsändamål inte får användas eller utlånas för kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften.

6. Resultat

Syftet med studien är att få ökad kunskap om bildlärares och gymnasieelevers uppfattningar om bildämnet samt hur dessa uppfattningar motiveras. Resultatet redovisas genom att separera intervjumaterialet; bildlärare för sig och elever för sig. Elevernas utsagor redovisas under samma rubriker, men med ett försök att separera dem något. Detta för att tydliggöra eventuella skillnader och likheter, framför allt i elevernas utsagor, detta eftersom esteteleverna själva har valt att läsa bild, medan teknikeleverna har bild som en obligatorisk kurs i sitt program.

6.1 Bildlärares uppfattningar om bildämnet

Jag sitter tillsammans med bildlärarna vid ett runt bord och samtalar om bildämnets relevans i skolan. Olga berättar att hon blev bildlärare för att hon blev tillfrågad att vara medialärare på Stinsengymnasiet. Tidigare arbetade hon som marknadsförare på ett bostadsföretag och hade inte en tanke på att bli bildlärare, men hade ett eget intresse av bild, måleri och kommunikation. Vid sidan av sitt nya jobb som medialärare började Olga läsa till lärare, och sedan 25 år tillbaka kan hon titulera sig bildlärare. Olga berättar att det mer eller mindre blir så att ”detta år får man dessa kurser” etcetera. Vilket kan vara helt nya kurser. Det är utmanande men intressant, menar Olga.

Den andra läraren som sitter vid bordet är Eva, som alltid har velat bli lärare. Innan lärarutbildningen gick Eva på folkhögskola inom konsthantverk och utbildade sig först till svenska-, SO- och bildlärare för grundskolan. Eva insåg snabbt att hon gärna ville undervisa de högre åldrarna, så hon började läsa vidare direkt. Först arbetade Eva som svenska- och bildlärare på ett högstadium utanför Göteborg, men hon berättade att det inte passade henne. När det fanns en bildlärartjänst här på Stinsengymnasiet så var det gjutet, och Eva har varit här sedan 1999.

Den tredje läraren är Maria. Maria berättar att det kanske var lite av en slump att hon blev bildlärare, även fast hon alltid varit verksam inom konst och utbildat sig inom formgivning på Konstfack. När Maria flyttade från Norrland till Småland med småbarn ville hon gärna ha ett deltidsjobb och gärna komma in i något sammanhang som nyinflyttad. Maria började arbeta på ett vikariat på olika skolor, och hamnade tillslut på Stinsengymnasiet. Maria hade inte tänkt stanna mer än ett år eller så, men så blev det inte riktigt – utan Maria är kvar 17 år senare. Samtidigt som Maria har arbetat här så läste hon in lärarbehörigheten. Maria berättar att det är så roligt att arbeta med tonåringar – när man träffar dem första gången är de barn, men att de är vuxna när de går ut.

6.1.1 "Använder något i människan som är nödvändigt"

När vi samtalar om varför bildundervisningen är viktig i skolan menar Olga att bilder använder något i människan som är nödvändigt och att det är viktigt med det estetiska för den enskilde individen och samhället. Olga anser att det är mycket nytta med det estetiska på många olika sätt, att vi exempelvis mår bättre av att vistas på ställen som är vackra och estetiska. Olga berättar också att det finns en otrolig nytta av det estetiska och att kunna bildens språk, att vi idag måste kunna visualisera för att nå fram till ett budskap, kunna förmedla och ta emot information, förstå 'marknaden' som råder runt omkring oss och så vidare. Eva menar, likt Olga, att vi idag lever i ett bildsamhälle – att kunna och förstå bild är att sitta på värdefull kunskap. Att arbeta estetiskt och konstnärligt bidrar till arbete med sin kreativitet, vilket Eva menar är så viktigt inom många delar av samhället, hon tänker bland annat på entreprenörskap och refererar till Bamfords studie *The Wow Factor* (2009). Lärarnas tankar återspeglar studiens teoretiska utgångspunkt, *visuell kultur* och *visuell läskunnighet*, där bland annat Kress och van Leeuwen (1996) anser att bilder, och att kunna se bilder är minst lika viktigt som annan kunskap.

6.1.2 Bildämnets status och anseende i skolan

De tre lärarna är eniga om att det är dystert att de estetiska ämnena har fått så mycket lägre status i skolan sedan skolreformen 2011. Idag finns ett mycket mindre utbud av individuellt valbara kurser inom det estetiska området och att den estetiska verksamheten, som tidigare var en obligatorisk kurs på gymnasiet. Idag ger inte bildämnet några meritpoäng som andra mer teoretiska kurser gör. Lärarna upplever att det är många elever som prioriterar andra ämnen för att eleverna "måste" göra det för att få meritpoäng. Olga menar att detta är "en blind fläck på

något vis”. Forskning kan visa oss att en blivande företagsledare inte bara ska vara ”ekonom”, utan också ska ha en kreativ sida för att kunna vara en bra ledare, och det har nog inte överhuvudtaget noterats av beslutsfattare, menar Olga. Eva fortsätter och menar att hon tycker detta är en spegling av det kortsiktiga tänkandet som finns i samhället – vi gör hela tiden rationaliseringar och effektiviseringar, men ser inte vad det leder till på lång sikt, och att detta gör att det förloras viktiga värden under tiden.

Samtalet fortsätter vidare angående ’obligatorisk estetisk verksamhet’; bildlärarna tror inte att det kommer återinföras obligatorisk estetisk verksamhet på gymnasiet och att det tycks finnas ännu färre som tycker att de estetiska ämnena ska finnas i skolan. Olga berättar att det syns tydligt när det schemaläggs timmar:

Olga: På en 100-poängskurs får vi kanske 80 timmar, medan matte, där ligger de på över 110 timmar ... det är också sådana aspekter som visar hur man värderar vårt ämne.

Vidare berättar Olga att det nog har tillkommit en och annan extra estetisk kurs inom elevernas individuella val, men att Syokonsulenten på skolan rekommenderar dessa kurser till de elever som är i behov av extra stöd på skolan. Bildkurser rekommenderas för att de tror att de klarar av bildkurser bättre än en teoretiskt inriktad kurs. Olga menar att det är bra om bildkurser kan hjälpa elever med behov av extra stöd, men bildkurser ska inte bara vara för dessa elever, utan för alla. Diskussionen fortsatte med att dessa tankar bidrar till ämnets status. ”Man kan ju alltid läsa bild.... Lite sådana tankar finns det ju”, berättar Olga.

Eva berättar att det syns tydligt hur elever från andra program pratar om estetprogrammet. Eva berättar om en elev som kom till henne och berättade att hon hade fått en vänförfrågan på Snapchat⁹ av en kille som sedan hade frågat vad hon gick för program. ”Jag går estet” hade hon svarat. Som svar på detta meddelande fick hon ”Ja det var ju inte nice”, och sedan blev eleven blockerad. Eva berättar att esteteleverna ofta får höra från elever på teknik-, naturvetar-, samhälls- och ekonomiprogrammet att estetprogrammet ”är ju ingenting”. Det finns mycket fördomar om estetprogrammet, menar Eva: ”...men att våra elever har näst högst avgångsbetyg efter naturvetarna, det är det ingen som reflekterar över”.

Estetprogrammet är ett högskoleförberedande program, ”man får liksom det bästa av två världar, man stänger inga dörrar men man får en helt egen värld som inte de andra har tillgång

---

⁹ Snapchat är en fotodelnings- och multimedia app för smartphones. Användare kan använda Snapchat som en chatt-funktion, men genom att ta bilder eller spela in videoklipp.

till”. Maria instämmer och berättar att de kanske borde ha föreläsningar på de andra programmen, till exempelvis ekonomiprogrammet, om värdena med estetisk verksamhet, för att lära sig lyckas med ett företag etcetera. Eva fortsätter och frågar de andra; ”Ja vad är det som är Sveriges stora exportvara? – Datorspel och musik! Mycket mer estetiskt kan det ju inte bli!”.

Maria menar att det är viktigt att ha förståelse i hur man utformar miljöer, och berättar om att de har haft tidigare studenter som startat företag som bygger på estetiska grunder. Bland annat har en tidigare elev startat en väldigt framgångsrik blomsterhandel och en annan har startat en av de mest populära restaurangerna i staden. ”Det viktiga med det estetiska är ju att veta hur man ska locka folk... och exempelvis används det estetiska mycket i hur websidor är utformade... ja och reklam för företag och så vidare” (Maria).

När vi talar om bildämnets framtid, så tror inte lärarna att det kommer bli en förändring inom en snar framtid, lärarna försöker dock se framtiden lite försiktigt positivt, eftersom de idag arbetar med så mycket digitala hjälpmedel, som kanske kan lyfta ämnets status i förhållande till nya kreativa näringar, datorspelsutveckling, företag och så vidare.

6.1.3 *Ifrågasättande av bildämnet*

På frågan om hur vanligt lärarna uppfattar att elever ifrågasätter ’meningen med bildämnet’ menar lärarna att det inte är jättevanligt, speciellt numera efter som det nästan alltid är en självvald kurs, förutom för teknikprogrammet. Tidigare, när den estetiska verksamheten var en obligatorisk kurs, menar lärarna att det heller inte var speciellt ifrågasatt. De menar att det är viktigt att man som lärare är flexibel och att kunna anpassa undervisningen till varje elev och till gymnasieprogram. Eva menar att det är relativt enkelt att individualisera bildämnet och som bildlärare är man ofta kreativ själv. De har därför funnit en väg som passar alla. Maria fortsätter och menar att när estetisk verksamhet var obligatoriskt arbetade de mycket av infärgning av det program eleverna gick. Elever från *Vård- och Omsorgs*-programmet kunde exempelvis arbeta med att inreda vårdlokaler, arbeta med färgsättning etcetera.

Elevers ifrågasättande om varför man ska läsa bild, uppfattar lärarna inte händer ofta, men att de ibland fått höra att det är ”skönt med bild” eller att bild inte ”är så pluggigt”. Olga fortsätter med att vissa elever kan ifrågasätta uppgifter så som att rita enkla övningar, att det då ibland blev frågande om varför man gör en viss övning. Vid dessa tillfällen är det som lärare viktigt att kunna motivera och förklara. Bildlärarna menar att ett bra tillvägagångsätt är att arbeta

utifrån olika teman eller utmaningar, så att eleverna får arbeta med något de själva känner att de kan växa med.

Vidare berättar Maria att hon inte har upplevt att det oftast inte är elever som ifrågasätter, utan att det är mer ”runt om kring”, att det finns en speciell uppfattning om ämnet och mycket fördomar. Maria berättar att hon ofta fått höra av elever att de egentligen hade velat gå estetprogrammet, men att de inte fått för sina föräldrar. ”Det leder ingen vart”, är en vanlig föreställning av föräldrar, menar Maria och tillägger att estetprogrammet leder ju precis lika lite, eller lika långt, som samhällsprogrammet. ”Jag förstår inte detta, det är så tråkigt”, säger Maria. Lärarna berättar att de ibland fått frågan ”Jaha, vad blir man då?!” och att de då får förklara att det är ett studieförberedande program, precis som samhällsprogrammet. Eva inflikar och säger att det är ju ingen som ifrågasätter samhällsprogrammet, det är ingen som frågar dem ”vad ska du bli?”. Maria fortsätter och menar att hon tror att många ser estetprogrammet som ett yrkesprogram, och att man skulle utbilda sig inom ett yrke, ”som inte finns”. Eva berättar att hon brukar svara såhär, när någon ifrågasätter vad man blir av att gå estetprogrammet:

Eva: Ja men vad blir man på estetprogrammet då? - Jag skulle nog säga att man blir *lycklig*, för att man får jobba med det man brinner för och dessutom så går man en studieförberedande skolgång så man har alla möjligheter efteråt.

Lärarna menar att det inte är jättevänligt att det finns andra lärare som ifrågasätter dem som bildlärare, ”nej, de vågar inte” skrattar Maria. Eva menar vidare att de däremot har fått höra att elever har blivit annorlunda bemötta av lärare och rektorer, för att de går estetprogrammet, framförallt förr i tiden. ”Vi jobbade tidigare i ett hus som var sjukt, vi blev ju sjuka på riktigt och våra elever hade otroligt hög frånvaro”. Tidigare befann sig estetprogrammet i en annan byggnad. Denna byggnad var under många år mögelskadad. ”Det var ju ingen som förstod att det berodde på ett sjukt hus, idag har vi inte alls samma problem, men det ändå samma typ av elever”. Lärarna fick många dryga kommentarer angående esteternas höga frånvaro, vilket speglade synen på esteteleverna överlag. Eva berättar om en tidigare rektor som hade sett elever röka vattenpipa utanför byggnaden. Rektorn hade då menat att ”Ja det är ju de där esteterna”, men i själva verket var det teknikelever som satt där och rökte. ”Att man förutsatte så fort det var något som avvek från normen så var det esteterna som gjorde det” (Eva). Dock menar Olga att nuförtiden syns det tydligare för andra lärare hur de arbetar och hur seriös deras undervisning är. Tidigare var lärare i de estetiska ämnena en liten grupp, och det syntes inte riktigt hur de

arbetade, ”många andra såg inte hur vi jobbade, de trodde ju bara vi hade flum och satt och drack kaffe hela tiden. Idag har de nog lite mer respekt för hur vi jobbar”.

6.1.4 Varför är det viktigt med bild i skolan?

Vi lever idag i en visuell värld, och bildlärarna menar att det går att prata i en evighet om varför de tycker det är bra och viktigt med bild i skolan. Olga menar att genom undervisning i det estetiska kan man utveckla ett bättre självförtroende.

Olga: Jag tror det är bra och utvecklande med bild, även för dem som kanske inte kan rita o måla eller är intresserade av konst... att syssla med nått med handen är ju bra, någonting som får komma ner på ett papper eller komma ut utanför kroppen.

Eva menar vidare att bildämnet är ett värdefullt andrum, som tillför mycket för eleverna. Exempelvis får eleverna tillgång till sig själva på ett annat sätt och bildlärarna ser en utveckling hos eleverna, framför allt personlighetsmässigt. ”Det blir så när man jobbar estetiskt, då jobbar man mycket med sig själv också” (Eva).

Maria berättar om eleverna från teknikprogrammet, som är det enda program utöver estetiprogrammet som har en bildkurs obligatoriskt på gymnasieskolan. Det är bara en 50-poängs kurs, och under denna korta tid ska de hinna med mycket. Lärarna berättar att det är roligt att ha dessa grupper. Det är främst killar i klasserna och det var många elever som hade med sig dåligt självförtroende från högstadiet. Maria berättar att i betygskriterierna finns det både kriterier för att prestera med ett gott handlag, men också att vara kreativ, experimentera, tänka nytt och tänka annorlunda. Eva inflikar att det är ”många som har det i sig”. Maria fortsätter och menar att när teknikeleverna började förstå detta så blev det ofta en ”Aha-upplevelse”. Att de tänkte att ”det här är ju jag duktig på, även om jag inte gör världens snyggaste skiss”. Men att i slutändan var det kreativiteten som lyfte deras betyg.

Maria talar om vikten med bildämnet utifrån framtida arbetstillfällen och jobb möjligheter, och menar att undervisning inom det estetiska tillför viktiga delar av det moderna samhälle vi lever i, speciellt med arbete som främjar kreativitet och digitala förmågor. Maria menar att ”enklare” jobb försvinner mer och mer, det är kreativa näringar som kommer vara viktiga i samhället. Också det personliga är väldigt viktigt under tonårsperioden i sitt liv, Maria menar att elever

har ett behov av att kunna uttrycka sig, att få ur sig känslor och mogna genom detta. Bilder och bildframställning kan hjälpa elever att uttrycka svåra saker.

6.1.5 Vad uppfattas som mest meningsfullt?

Maria talar om att det estetiska blir ett samarbete med skolhälсан, att de ofta får mycket ”credit” för hur de arbetar med sina elever. Eva berättar om ett tidigare projekt som har resulterat i en bok. Ett integrationsprojekt där estetelever har tolkat nyanlända elevers berättelser om hur de kommit till Sverige. Esteteleverna har tolkat berättelser konstnärligt, och bilderna ihop med berättelserna har blivit en bok. Denna bok fick all personal som present, och Eva menar att det var fint att uppmärksamma.

Lärarna berättar att eleverna ofta uppfattar ”riktiga projekt” som mest meningsfulla, exempelvis boken som ovan nämnt. Esteteleverna har även fått dekorera de elskåp som finns i stadens centrum, fått göra en väggmålning på en restaurang, en väggmålning i ett parkeringshus och liknande projekt. ”Det är väldigt individuellt, men många elever älskar också att sitta med sina egna skisser, arbeta med serier eller berättelser” (Maria).

När vi samtalar om vilka viktiga kunskaper eleverna får genom bildundervisningen kan det exempelvis vara tålamod, att man inte ska hasta sig genom saker, att det får ta tid ibland. Att öva upp sin kreativa förmåga, att låta eleverna få möjlighet att prova på många olika tekniker, samt hitta sitt eget konstnärliga uttryck är viktiga kunskaper. Diskussionen fortsätter med fokus på kommunikation. Likt vad Sparrman (2006) och Bamford (2003) beskriver om att bilder är viktiga redskap för både lärande och utveckling, vikten av att kunna uttrycka sig och kommunicera i bild för att aktivt kunna delta i samhällslivet, menar bildlärarna att det är idag jätteviktigt att kommunicera med visuella uttryck. Det är essentiellt för eleverna att känna att de kan förstå och uttrycka sig, bli berörda och beröra andra människor.

Eva berättar om bildämnets förmåga att tränga in på djupet:

Eva: Andra människor går ju exempelvis och mediterar, gör yoga och sådär, men liksom... meditation, det gör ju jag när jag sitter och målar... det där som folk är ute efter... att försvinna liksom i tid och rum, det får man ju när man jobbar konstnärligt.

6.2 Gymnasieelevers uppfattningar om bildämnet

Olivia och Harry går tredje året på estetprogrammet. De trivs med sitt programval och upplever gymnasiet som ”mer fritt” än tidigare år på grundskolan. Olivia menar att undervisningen på gymnasiet handlar om att utmana sig själv. Hon berättar att även om de fått instruktioner, så är det inte alltid att de följer dessa till ”punkt och pricka”, men att lärarna brukar uppskatta arbetet trots detta, för att man visar upp sin kreativa förmåga. Inriktningen som Harry och Olivia läser heter ”Bild och form”. Estetprogrammet har även en medieinriktning. Eleverna berättar att de arbetar mer med händerna på bild och form-inriktningen. Till exempel att rita, skulptera, forma och så vidare. De får också använda en del digitala verktyg, och arbetar mycket med att illustrera till musik eller andra digitala uttrycksmedel.

Martin och Bertil är 16 år gamla och går första året på teknikprogrammet. Under första året får eleverna testa på lite olika inriktningar, som de senare får välja att fördjupa sig i under andra året. Hittills har de bara gått cirka en månad på gymnasiet och trivs mycket bra på teknikprogrammet. Martin och Bertil läser en obligatorisk bildkurs, vilket teknikprogrammet är ensamma om att göra i den nya läroplanen, Gy11, förutom estetprogrammet. Martin berättar att anledningen till att det är obligatoriskt för teknikeleverna beror på att de förmodligen kommer ha användning av estetiska kunskaper vidare i sin utbildning, när de kommer att arbeta med IT, programmering, design och produktutveckling. Bertil och Martin berättar att de på sitt sätt och vis skapar på sin fritid. Bertil skapar konst i ett datorspel, och Martin arbetar mycket digitalt, framför allt med bilder i Photoshop och Martin berättar att han har vunnit en tävling med en bild han skapat i Photoshop.

Esteteleverna och teknikeleverna har intervjuats i separata parintervjuer, men deras svar/samtal redovisas under gemensamma rubriker nedan.

6.2.1 *Borde alla läsa bild?*

I samtalet med esteteleverna diskuterades den nuvarande läroplanen, Gy11, och att den tidigare obligatoriska estetiska verksamheten togs bort med skolreformen 2011. Esteteleven Olivia berättar att hon tycker bild är ett viktigt ämne, och beroende på vilket program man går så borde man få mer val av kurser som går att läsa. Esteteleven Harry tycker att alla elever borde ha åtminstone en bildlektion i veckan. ”Att få lära sig om konsthistoria och att få uttrycka och skapa är en del av både kulturen och processen att skapa en egen identitet” (Harry).

När vi pratar om bildämnet som en obligatorisk kurs, menar teknikeleven Bertil att det beror på vilket gymnasieprogram man går, dock menar Bertil att det är fler program än teknikprogrammet, som har användning av bildundervisning. Teknikeleven Martin inflikar och menar att de själva kommer ha stor fördel av att ha läst bild när de ska läsa CAD och att det är viktigt att ha kunskaper i hur former, färger och modeller kan byggas upp. Teknikeleverna tycks tycka att bildämnet har ett högre syfte, snarare än att bara vara en ”paus”, som alla program skulle behöva.

6.2.2 Varför är det viktigt med bild i skolan?

Esteteleven Olivia berättar att vi idag lever med allt mer bilder runt omkring oss. Att det är viktigt att få kunskap om bilder och hur man läser av bilder, annars kan bilder nästan vara ”farliga”. Vi samtalar vidare om källkritik, hur man blir påverkad av reklam etcetera. Harry fortsätter och menar att bild är ett väldigt viktigt ämne. Harry berättar att skapande av ett självporträtt på bildlektionerna i grundskolan kunde vara att ”man skulle måla hur jag ser ut, min favoritfärg på tröjan” och så vidare. Om Harry skulle göra ett självporträtt idag, är det inte säkert att det skulle bli ett ansikte – ”Jag skulle fokusera mer på vem jag är... och hur känner jag idag”.

När vi diskuterar om *varför* de tror att man läser bild i skolan, så menar Harry att bild är viktigt att läsa eftersom det finns överallt runt om kring oss. Harry menar att vår historia är präglad av konst och att lära sig om olika sorters bilder och epoker kan hjälpa oss att förstå mänsklighetens historia, samt att bilder och konst tillför något vackert i vår omgivning. Vi pratar om att i den stad som studien genomförs, har fått många väggmålningar. En av dem väckte stor uppståndelse i slutet av augusti 2018, men Harry menar att det är viktigt med konst och kultur runt omkring oss. Det är en del av människans historia, att människan började måla bilder på stenväggar.

Harry: Det skulle vara jättekonstigt om man skulle sluta med bild liksom, för det är ju en del av vad vi är.

Olivia: Ja alltså utan bild... det är fan läskigt att tänka på hur världen skulle se ut... vi skulle ju inte ens ha kläder, mode och design ingår ju också i det här.

Olivia berättar att det viktiga med bildämnet är att det kan hjälpa en att uttrycka sig själv. ”Det finns ju personer som har jättesvårt att prata känslor, men kan visa det på papper. [...] Jag tror det är ett sätt att hantera omvärlden liksom.” (Olivia).

Olivia fortsätter och menar att hon tror att alla kan prestera bra inom bild, ”alla kanske inte direkt kan måla fotorealistiska porträtt, men det är inte det som det handlar om heller... Det handlar ju om att vara kreativ liksom... och det kan alla vara”. Harry fortsätter och menar att det skulle kännas konstigt om människan hela tiden skulle ”rama in oss i en låda... vi skulle få tunnelseende utan bild, man blir väldigt fyrkantig”.

Även teknikeleverna hade liknande åsikter om varför man läser bild i skolan:

L.A: Varför tror ni man har bild i skolan?

Teknikeleven Bertil: För man ska bli mer kreativ.

L.A: Varför behöver man vara kreativ då?

Bertil: Annars kommer man inte framåt i livet...Det kan vara bra på många olika sätt.

Teknikeleven Martin: Om ingen i världen hade varit estetisk och kreativ...Då hade det inte gått framåt, det hade inte varit roligt att leva.

6.2.3 Elevernas inställning till bildämnet

När vi samtalar om vad esteteleverna mest fått göra under alla år av bildundervisning i skolan så berättar de att de mest har fått rita. Grundskolans undervisning präglades av ”dåliga färgpennor och enkla blyertspennor”, enligt Olivia. Båda eleverna är eniga om att de främst tycker om att göra personliga uppgifter, där man får bestämma själv och ge utlopp för sin kreativitet. Esteteleverna menar att om större utrymme ges för eget skapande, individualitet och kreativitet skulle finnas även på grundskolan så kanske det även öppnar upp för en högre status av bildämnet.

När teknikeleverna Martin och Bertil tänker tillbaka på all bildundervisning de har haft, så tycker de att de mest har fått måla och rita. Martin berättar att det kändes ganska stelt, ”man fick ett papper och en penna, och så skulle man göra såhär och såhär”. Så vill inte Martin att bildundervisningen alltid ska gå till, utan han vill ha en balans mellan instruktioner och fritt skapande. På de lektioner där det fanns bestämda instruktioner så ”hände det inte så mycket. Det kändes som att det alltid var samma sak, vi alla skulle måla samma sak och vi skulle bara sitta stilla och rita... det var inte så att man tänkte: åh vad ska hända idag?” (Martin). Bertil instämmer, men menar att det finns lite positiva aspekter av att ha ett bestämt fokus i undervisningen, att det annars lätt blir bara ’oengagerat kladd’ för de elever som inte har ett eget intresse i att skapa kreativt. ”Om läraren ger en vissa instruktioner så kanske man hade

gjort något som man aldrig lärt sig annars, typ måla på ett visst sätt och tänka i nya perspektiv och sånt” (Bertil).

Bertil berättar att han gärna hade velat lära sig att måla ’verklighetstroget’, och att nu när de går på gymnasiet anpassar man undervisningen till deras program (teknikprogrammet). Han berättar att de kommer att få bilduppgifter som ska handla om design och liknande, vilket han ser mycket fram emot. Martin berättar att han tycker det är roligt att arbeta med digitalt skapande. Bertil fortsätter och menar att designa rum och miljöer, gärna med vidare tankar på speldesign etcetera skulle vara roligt att få hålla på med.

Under samtalet med teknikeleverna diskuterade vi vad de tror är bildämnets syfte; Bertil menar att om bildämnet inte skulle vara nödvändigt, så hade det inte funnits, men att han blir osäker på hur han ska formulera ett syfte med bildämnet, Martin instämmer. Martin är positivt inställd innan han ska gå in på en bildlektion. ”Jag är positiv innan en lektion, det är roligt med bild. Det beror väl givetvis på vad man ska göra... men idag till exempel så ska vi jobba i Photoshop och det tycker jag är jätteroligt” (Martin). Bertil är också positivt inställd innan bildlektionerna. Han menar att bild är lugnande och stressreducerande och att det är behagligt att läsa bild mellan allt teoretiskt arbete som de annars har på teknikprogrammet. Han menar att det är skönt att ha som lite ”avkoppling” från det teoretiska arbetet, Martin instämmer och menar att bildundervisningen är mer fysisk och praktisk, att man istället får tänka ur ett annat perspektiv.

Jag frågar estetelevorna en liknande fråga: om de ser fram emot att ha bild? Estetelevorna berättar att onsdagar är den bästa dagen på hela veckan, ”för då har vi typ bild hela dagen.... Eller torsdagar, då får vi sitta kvar jättelänge på eftermiddagen om vi vill”. När jag frågar om det känns annorlunda innan de ska ha någon annan lektion, menar elevorna att bildämnet är mycket mer avslappnat att gå till. ”Det är jättestor skillnad, för på bilden vet man att vi får arbeta med vår kreativitet, man får arbeta så som man själv vill”. Olivia inflikar och menar att eftersom bild är deras favoritämne så är det väldigt avslappnande, de tycker om att sitta tillsammans med klassen, men ändå i sin egen ”bubbla” och skapa, uttrycka sig själv etcetera. Jämförelsevis med andra ämnen, så känner estetelevorna där större press och stress över att bli klara med uppgifterna, medan bildundervisningen handlar om något annat - *djupare*. Elevorna berättar att de tycker om ämnet historia och engelska också, men att det är en väsentlig skillnad i hur kunskapskraven är utformade.

När vi pratar om bild i förhållande till andra ämnen menar båda esteteleverna att bild är väldigt viktigt, lika viktigt som att läsa exempelvis språkkurser. När jag frågar *varför* de tycker det, menar Harry att bild finns överallt, det är viktigt att kunna läsa av en bild. Olivia tänker att hon kan förstå varför det inte läggs så stort värde i bild, ”för i exempelvis språkundervisning lär vi oss att prata med andra människor”. Olivia tänker vidare och säger sedan att ”det kan man förvisso göra genom bilder också, att uttrycka sig och kommunicera via bilder är en viktig del av vårt samhälle”. Vi återkommer till stadens senaste väggmålning, som har fått stor uppståndelse både negativt och positivt. Väggmålningen pryds av många olika symboler, och tolkas av många som en politisk målning. Eleverna pratar om att symboler och symbolspråk är viktiga eftersom de kan stå för att uttrycka olika saker men med enkla medel. Samtidigt går diskussionen vidare i att konst och bilder kan betyda många saker, det finns ett stort värde i vårt bildsamhälle eftersom det kan leda vidare till diskussion och analys, som kan hjälpa människor att öppna sina sinnen, att få tänka till och fundera över sin omgivning.

I samtalet med teknikeleverna, diskuterar vi om hur viktigt bildämnet är jämfört med andra ämnen i skolan. Bertil har först lite svårt att formulera sig, han har blandande åsikter och menar att det är viktigt att få verktyg att vara kreativ, att bildundervisningen ger viktiga kunskaper om att tänka på andra sätt, se nya kreativa lösningar och perspektiv. Att ’kunna måla’ har inte lika stor betydelse. Denna utsaga går att tolka som att Bertil menar att de kreativa processerna är viktigast, men att exempelvis att kunna naturtroget måla av något är mindre essentiellt.

6.2.4 Bildämnets ”status”

Bildämnets ”status” i skolan tycker esteteleverna är låg. De menar att det finns en bestämd attityd och många fördomar och dåliga uppfattningar om estetprogrammet och estetiska ämnen. ”Men va! Går ni estet?! Det är ju bara konstiga människor där!”, är en vanlig kommentar som eleverna får höra när de berättar för elever från andra gymnasieprogram.

Harry: Jag tror att alla gymnasieskolor har ett krig med estet... alla hatar estetare.

Olivia: Jaa... det känns som att alla är emot oss.

L.A: Tror ni andra program tänker likadant om andra linjer?

Harry: Neej, verkligen inte. Vi är så här långt ner (sträcker ner ena handen mot golvet) medan typ natureleverna är såhär långt upp (sträcker upp andra handen upp mot taket).

Visst har väl vi fördomar mot dem också, speciellt typ ekonomerna haha... men det känns mer strukturerat på något sätt från deras sida... Egentligen ska vi ju gå hand i

hand med samhällsprogrammet, det är ju samma fast utan det estetiska, kanske byggprogrammet också, det är ju en del estetik i det utan att de kanske tänker på det.

Olivia: Ja, estet ligger definitivt längst ner på botten.

L.A: Varför tror ni det är så?

Harry: Folk tror nog att bild är ett lätt ämne, bara slappt liksom

Olivia: Ja, jag tror att många lätt kopplar ihop det med att man skulle vara ”konstig”.

När jag berättade för min pappa att jag ville gå bild så sa han ”men det är ju bara konstiga personer som läser bild”. Jag tror att folk som är mer konst och bildintresserade har ett mer öppet sinne, och vågar uttrycka sig själva mer... och i den värld vi lever i... om man sticker ut så är man konstig.

Teknikeleven Martin tror att andra tänker att bild inte är så roligt, men att det ”inte är en jobbig lektion, så det går ändå”. Nu på gymnasiet, som han hittills bara gått cirka en månad, så har han inte hört så mycket åsikter om bildämnet ännu, men på högstadiet var det många som tänkte att bildämnet gick man bara till och så ”sitter man bara där, många gjorde ingenting för det var tråkigt, men att det var en chill lektion liksom” (Martin).

6.2.5 Uppfattningar om bildämnet

Under intervjun kom jag med några påståenden som jag bad eleverna svara på. Vi pratade om att bildämnet kan ses som en ”paus” från övriga ämnen. Esteteleven Harry tror att det finns både sanning och osanning i det påståendet. Harry menar att bildämnet är ett avslappnande ämne, och bidrar till ett lugn i kroppen och blir därmed en paus från övrigt teoretiskt arbete i skolan. Påståendet om att ’bildämnet skulle bidra till inläring till andra skolämnen’ tror både Harry och Olivia stämmer. Det är enklare att kunna visualisera det framför sig, menar Harry. I samtalet med teknikeleverna pratade vi också om påståendet ”att bild är ett avkopplande ämne”, de menar att de får tänka ur ett annat perspektiv än i andra ämnen:

Bertil: Till exempel i matte så måste man tänka jobbig problemlösning, medan på bilden tänker man kreativt, och mer logiskt på något sätt... tänker på om man målar ljus och skuggor typ...att man ser att solen kommer från ett håll.

Påståendet om att ”bild är en paus från övriga ämnen”, menar Bertil beror på hur läraren, men också eleven, utformar undervisningen. ”Brinner man för bild är det inte en paus, eller om läraren har tydliggjort syftet, då lägger man ju mycket energi på det, men om man tycker bild

är tråkigt och onödigt så blir det ju som att man ”bara sitter av tiden”, då blir det ju en paus” (Bertil).

Påståendet om att ”bildämnet skulle öva upp den kritiska förmågan”, menar esteteleverna stämmer. De menar att allt inom det estetiska kräver att man kan analysera och genom dessa kunskaper kan man lära sig att bli mer kritisk till vad någon annan menar, speciellt när det kommer till sociala medier, reklam, TV och så vidare. Påståendet om att ’bildämnet är ett kommunikativt och analytiskt ämne’, tror esteteleverna betyder att genom bildämnet får de öva på kommunikation genom att få fram ett budskap. Det är viktigt att lära sig att analysera och försöka förstå hur andra har tänkt, och också se hur man själv ska få ur sig något, menar Harry. Olivia betonar att bildämnet ger öppenhet i sitt fria tänkande och man får mer förståelse för sina medmänniskor och ett öppnare sinne. När liknande diskussion uppstår i samtalet med teknikeleverna om ”bildämnet kan öva upp den kritiska förmågan”, blir Martin och Bertil först lite tveksamma på vad som menas med påståendet. Under samtalets gång menar de dock, likt esteteleverna, att vi dagligen omges av bilder och att vi lever i ett bildsamhälle med TV, spel, reklam, väggmålningar etcetera. Martin berättar att han, genom kunskap om bilder, har lärt sig att vara kritisk, framför allt till de bilder som finns runt omkring oss, ”bilder kan ju prata med oss, att vi ska göra så här, köpa det och det, jag tror att om man lär sig ett bra bildspråk så kan man nog enklare förstå” (Martin). Bertil fortsätter och menar att dessa kunskaper om bild är väldigt givande att ha tillsammans med andra ämnen i skolan. Han pratar bland annat om svenska- och So-ämnen, där de pratar mycket om källkritik eller hur de kan gestalta olika känslor och miljöer med hjälp av bilder. Jag fortsätter med ett påstående, att ”bild är ett kommunikativt och analytiskt ämne”, och frågar vad de då tror detta betyder: Bertil hävdar att en bild säger mer än tusen ord. En bild kan tala för sig själv och bilder är en viss form av kommunikation, ”en bild kan hjälpa oss att få fram ett budskap, men också att förstå andras budskap genom bilder” (Bertil).

När jag frågade esteteleverna om de tyckte att ”bildämnet var ett demokratiskt ämne”, menade de att det demokratiska genomsyras när de får uttrycka sina åsikter genom sitt skapande. Harry menar att intresset för konst har givit verktyg till att våga uttrycka sig själv och sina åsikter. ”Här får vi lära oss att uttrycka oss själva och då kan vi göra det i vardagen också” (Harry). Olivia instämmer och tror att de människor som inte förstår detta inte är speciellt kreativa. ”Om man övar upp sin kreativitet, så tror jag man ser andra möjligheter... att man till exempel kan se olika saker i symboler och att man vet hur man kan förstå perspektiv olika” (Olivia). Båda är eniga om att bildämnet också symboliserar individualitet, vilket är viktigt att ta vara på i

skolan. Teknikeleverna tolkar frågan om ”bild som ett demokratiskt ämne” såhär: Martin menar att på bildundervisningen får de vara med och bestämma mer, de känner sig mer delaktiga och involverade i planeringen och i deras egen kunskapsutveckling. Martin poängterar också att bilder i samhället kan hjälpa oss att uttrycka vår yttrandefrihet, att få uttrycka sig genom bilder.

Vid mitt påstående om att ”bildämnet är ett individuellt ämne”, tolkar teknikeleven Bertil detta som att bildämnet *verkligen* är individuellt. Teknikeleven Martin fortsätter och menar att de får arbeta både individuellt och tillsammans i grupp. Detta tycker inte Martin speciellt mycket om, ”det är svårt om man får jobba med någon som tycker det är tråkigt med bild, det är jobbigt att jobba med den personen, den drar ner arbetet då liksom. Men när man jobbar ensam så tror jag att man kan utvecklas mycket i sig själv” (Martin). Vidare, menar Bertil att bild kan gå hand i hand med andra skolämnen, till exempel i matematikundervisningen där de ska rita kuber. Martin håller med Bertil, och återgår till vikten av att lära sig vara kritisk, vilket enkelt kan gå hand i hand med andra skolämnen. Påståendet om att ”bildämnet bidrar till inläring i andra ämnen”, så menar Martin att undervisningen bidrar på så sätt att man blir avslappnad och mindre stressad och att ungdomars vardag idag till stor del cirkulerar kring stress. Martin menar att det är viktigt att få en lugn stund, tänka ur ett annat perspektiv, gå in i sig själv, så som arbete med estetik kan göra. Det kan också bidra till att man fokuserar på andra lektioner.

När jag frågar om möjligheter efter skolan, och efter en skolgång med undervisning i bild, menar Olivia att det finns många jobb som har med kreativitet att göra, ”ja men det är ju typ allt som behöver kreativa människor... reklam, scenuppsättningar.” Harry: ”Ja, design, skrivande, film, mode...” Harry fortsätter och tror att exempelvis höga chefspositioner är beroende av kreativitet ”Jaa... att bli en bättre chef på ett företag och kunna inspirera sina medarbetare”.

Mitt sista, något provokativa påstående, att ”bildämnet är meningslöst, tråkigt och onödigt”, menar Bertil inte stämmer, men att man återigen borde anpassa undervisningen till program, eller vad man vill bli i framtiden. ”Om jag ska bli lastbilschaufför så kommer jag kanske inte direkt att använda bild på det sättet som om jag skulle bli designer, så på det sättet kanske det blir mer onödigt”. Bertil fortsätter och tror att till exempel en företagsledare behöver vara kreativ och även kanske ha lite estetiska kunskaper. När jag fortsätter att fråga teknikeleverna om varför det är viktigt att vara kreativ, menar Bertil att om man inte är kreativ, kommer ingenting att gå framåt. ”Vi kommer inte få några nya designer, det kommer inte finnas någon som är kreativ nog att komma på något nytt” (Bertil). Martin fortsätter och menar att eftersom

de läser bild under sitt skolår, så kanske det kan ge dem kunskap i framtiden om att vara kreativa och komma på nya lösningar på problem. Bertil blev förvånad över Martins svar och säger ”ja, när du säger det så, så känns det som att man använder bild hela tiden. Man måste ju vara kreativ hela tiden, det kan ju vara bra att ha kunskaper om det för att kunna förmedla olika perspektiv...även om man är en lastbilschaufför” skrattar Bertil. ”Nej, bildämnet är varken meningslöst eller tråkigt... vad man än gör i livet är det ju viktigt att ha kunskap om detta” (Martin). Även esteteleverna hade liknande tankar:

L.A: Om jag säger att bildämnet är meningslöst, tråkigt eller onödigt, vad säger ni då?

Olivia: Då är du en fyrkant och har ingen personlighet. Om man tycker så, då har man inte förstått alls.

Harry: Nej fy fan vilket tråkigt liv.

Till slut talar vi om längden på bildlektionerna. Olivia berättar att hon helst av allt bara skulle vilja läsa bild. Harry tycker att deras långa lektioner, som nästan är två timmar långa, är de bästa på hela veckan. Eleverna menar att det behövs långa lektioner, och de vill gärna läsa mer bild än vad de gör nu. Olivia menar att andra program kanske inte behöver läsa lika mycket bild som estetprogrammet gör, men att de åtminstone behöver en lektion i veckan. Teknikeleverna läser bild en gång i veckan, lektionerna är 1 timme och 20 minuter långa. Bertil tycker att det är för lite tid, han hade gärna haft mer tid för bildlektioner.

Bertil: Om man håller på med något speciellt så går tiden jättefort. Det är jobbigt när man fortfarande är inspirerad och har massa idéer på ett projekt som man vill lägga till, men så måste man avbryta... och så kommer man först tillbaka efter en vecka och då har man typ glömt bort vad man tänkte göra, eller har en dålig inspirationsdag. Så jag tycker att våra lektioner är för korta, jag hade gärna haft minst två timmar i alla fall.

Avslutningsvis återgår diskussionen till ”varför man har bild i skolan”, jag frågar teknikeleverna Martin och Bertil vad de tror att man kan lära sig av bildämnet, och vilken användning de tror att de kommer ha av undervisning i bild. ”Man lär sig att vara mer kreativ, och nu när jag tänker på det såhär när vi har pratat om det, så kan ju bild vara jätteviktigt för oss att kunna se helheten” (Bertil). Martin tror att de definitivt kommer att använda dessa kunskaper i framtiden. Bertil fortsätter och säger att vi använder vårt bildseende hela tiden, genom att se olika perspektiv och detaljer.

L.A: Varför tror ni det är viktigt att lära sig det i skolan?

Bertil: Annars kommer vi inte lära oss det. Vet man inte varför bild är viktigt så måste man ju ha någon som säger det till oss...Var det inte för skolan så hade jag kanske inte hållit på med bild själv, jag hade ju inte förstått syftet själv.

Martin: Ja, jag är ju ganska intresserad personligen av typ digitalt skapande så utan bilden i skolan så hade jag kanske inte kommit in på dom banorna.

När jag frågar efter en kort resumé av esteteleverna; vad de tror man kan lära sig av bildämnet kommer ord som; öppenhet, kreativitet, hantera sina känslor, att få uttrycka sig själv, få känna och analysera, upp. ”Jaa, men bild... det är ju allt!” (Harry).

7. Diskussion

Diskussionskapitlet är uppdelat i en metoddiskussion och en resultatdiskussion. Metoddiskussionen avser att problematisera studiens tillvägagångssätt, samt diskutera styrkor och svagheter med vald metodansats. Resultatet diskuteras därefter och sätts i relation till den tidigare forskning och det bakgrundsmaterial som presenterats tidigare i denna uppsats för att sedan jämföras med undersökningens frågeställningar.

7.1 Metoddiskussion

För att besvara studiens syfte och frågeställningar har en kvalitativ intervjuundersökning använts som metod. Empirin som har analyserats med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys med en fenomenografisk ansats användes för att försöka förstå och tolka bildlärares, estetelever och teknikelevers upplevelser och uppfattningar om *syftet* med bildämnet. Avsikten med undersökningen var således att öka förståelsen för bildämnets syfte, betydelse och funktion i skolan ur ett elev- och lärarperspektiv.

I metodkapitlet nämndes det att studien inledningsvis ämnade använda sig utav en trianguleringsmetod. Med en metodtriangulering avser forskaren att använda flera metoder i samma undersökning (Larsen, 2009 s. 28). I undersökningens tidiga skede utformades därför en enkät som 28 elever svarade på. En kvantitativ metod kan ge bredd till undersökning, vilket i sin tur möjliggör för mer generaliserbara resultat (Larsen, 2009 s. 25). I ett senare skede i studien togs dock beslutet att utesluta resultatet från enkäten, på grund av begränsningar i avsatt tid för studien och uppsatsens omfång.

Frågorna i intervjuguiderna, samt även i den uteslutna enkäten, formulerades för att vara enkla att svara på (se Bilaga 2, 3, 4). Trots att enkätens resultat inte redovisas i denna uppsats, visade den sig vara till hjälp i undersökningsarbetet. Dels genom att få eleverna att förstå vad för typ av undersökning jag utför, dels för att eleverna skulle få ”värmas upp” inför den fördjupade intervjun. Intervjufrågorna fokuserar inte specifikt på teoretiska begrepp som ”visuell läskunnighet” eller ”visuell kultur” – men relaterade begrepp som bland annat ”kritisk förmåga”, ”kommunikativt och analytiskt ämne”, ”demokratiskt ämne” och så vidare återfinns som diskussionsämnen i frågorna (se Bilagorna 2 och 3). Att frågorna formulerades på detta sätt var en ambition att få en rikare och mer öppen diskussion, där deltagarnas inställning i relation till de teoretiska utgångspunkterna ges utrymme att uttryckas fritt och spontant, utan allt för mycket styrning åt ett visst håll. Enkäten fungerade också väl för mig som forskare för

att upptäcka eventuella olika attityder och uppfattningar hos eleverna. Intervjuerna lades upp med intentionen att utvecklas som ett naturligt samtal. Det var viktigt för mig att samtliga informanter kände sig bekväma med situationen och frågorna – därför fungerade intervjuguiderna endast som stöd och informanterna fick prata fritt om sina åsikter och uppfattningar. Även jag deltog i samtalen, men försökte att inte styra samtalet allt för mycket till en viss riktning. Alla deltagarna visade stort intresse och en vilja att noggrant svara på frågorna. Teknikeleverna, bara 16 år gamla och som endast hade läst bildkursen i några veckor var till en början timida, men slappnade av relativt fort när de insåg att intervjun mer liknade ett samtal – utan rätt och fel. Jag valde att arbeta med gruppintervjuer av flera skäl: dels av tidsaspekt, dels att jag tror att det kan möjliggöra för en lättare upplevelse att tala i mindre grupper, i synnerhet eftersom deltagarna kan ta stöd av varandra. Dock är det viktigt att ha i åtanke att gruppintervjuer på samma sätt kan föra med sig negativa sidor, så som att deltagarna kan bli påverkade av varandra eller inte våga säga vad de egentligen tycker.

Empirin har, som tidigare nämnts, analyserats med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys med en fenomenografisk ansats. En innehållsanalys används vanligtvis när forskaren ämnar kvantifiera någonting – medan en *kvalitativ* innehållsanalys går in mer på djupet och mer avancerade tolkningar måste göras. Ändå har den kvalitativa innehållsanalysen, likt den kvantitativa, använts för att kunna identifiera mönster, uppfattningar, åsikter, teman etcetera (Eriksson Barajas et al. 2013 s. 147). Även i kvalitativa undersökningar måste studiens trovärdighet tas i beaktande. Därför har validitet och reliabilitet, det vill säga metodens giltighet och tillförlitlighet, arbetats med genomgående i undersökningen. Dels genom att reflektera över hur studiens metodansats och teoretiska utgångspunkter dels hur forskarens förståelse i ämnet kan påverka resultatet. Eftersom undersökningen endast innefattar sju informanter, i form av tre separata gruppintervjuer, kan undersökningen inte heller anses vara generaliserbar. Undersökningens resultat hade kunnat få större generaliserbarhet om fler informanter hade intervjuats och undersökningen bedrivits under en längre tid. Eftersom en kvalitativ metod är tolkningsbaserad ger metoden möjlighet att framhäva det unika och att förstå det specifika hos det som undersöks. Avsikten med kvalitativa intervjuer är alltså inte i första hand att undersöka det generella, vilket har speglats i formuleringen av studiens forskningsfrågor.

7.2 Resultatdiskussion

Bildundervisningens roll i gymnasieskolan ger intryck av att bara vara tänkt för blivande specialister. Detta visar sig i att det ofta är endast estetelever som får kunskap i och om konsterna. I vissa kommuner, så som den studien baseras på, anser man att även teknikprogrammet kräver specialistkunskaper i området. Ska bildämnet finnas endast för blivande specialister? Behöver inte alla den kunskap man kan få av estetisk undervisning? Andra elever, det vill säga majoriteten av skolan, ska inte längre möta varken bildlärare eller kunskap i och om konsten. Även i grundskolan visar sig bildämnets låga prioritering, där timplanen endast utdelar sammanlagt 230 timmar på nio år till eleverna. Av denna information kan man ställa sig frågan om hur mycket exempelvis värdegrundsarbetet ska hinna tas i beaktning inom de estetiska områdena. Att det estetiska i så stor utsträckning har försvunnit, samtidigt som andra ämnen stärks, måste vara ett aktivt beslut. Jag ställer samma fråga som Madeleine Hjort – ”Man vill helt enkelt inte ha det estetiska i skolan. Men varför? Är en obesvarad fråga” (Hjort, 2011 s. 146). De kommande avsnitten i resultatdiskussionen speglar de teman och områden som innehållsanalysen av det empiriska materialet resulterat i.

7.2.1 Kreativitet, avslappning och hjälpmedel – viktiga aspekter av undervisningen

Både lärarna och de båda elevgrupperna uttrycker att de upplever att undervisning i bild har betydelse för deras lärande, framförallt i förhållande till det mediala samhälle vi lever i. Det framkommer dock inte lika tydligt om informanterna anser att bildämnet har potential till förbättrat lärande i andra skolämnen, det vill säga genom så kallade ’transfereffekter’, som somlig tidigare forskning, exempelvis Bamfords undersökning (2009), synliggör. Dock är informanterna tydliga med att berätta att det är viktigt att de får verktyg att vara kreativa och att bildundervisningen ska ge viktiga kunskaper om att tänka på andra sätt, se nya kreativa lösningar och perspektiv. Det framkommer också vid ett tillfälle i intervjuerna att bild är ett givande ämne integrerat med andra ämnen i skolan.

Bildlärarna återkommer vid flera tillfällen till vikten av att i dagens samhälle kunna visualisera, förstå och nå fram med olika budskap. Eleverna upplever att det är viktigt med bild i skolan för att ”de ska bli mer kreativa” – vilket eleverna menar är värdefullt inför framtiden. Dessa upplevelser harmoniserar med vad Sparrman (2006) beskriver om *visuell läskunnighet och visuell kultur*, där det är viktigt att inte bara fokusera på bilder som sådana, utan även lyfte blicken från bilder, för att förstå hur bilder skapar sociala och kulturella mönster och konventioner i samhället (2006 s. 55–56). Dessa upplevelser harmoniserar också med resultat

från NÄU-13 (2015 s. 8–9, 47), där lärare i bild anser att ämnet är kreativt och att bildkommunikation är viktigt. Eleverna betonar också vikten av att omges av kreativitet, för att förstå vår omvärld och sig själva. Elevgrupperna menade även att bildämnet är ett demokratiskt, analytiskt och kommunikativt ämne som både kan hjälpa dem att hantera en skolvardag präglad av teoretiska ämnen, men också fungera likt ett stressreducerande, avkopplande ämne där fokus ligger på att få uttrycka sina känslor och åsikter genom sitt skapande. Detta stämmer även överens med vad tidigare forskning kommit fram till om bildämnet, exempelvis i Wikbergs (2014 s. 109) studie redogörs det för att elever upplever bildämnet som en tillflyktsort och att ämnet kan hjälpa dem att uttrycka sig genom alternativa medel. Även den sammanfattande utvärderingen av NÄU-13 visar att inställningen till bildämnet ofta är mycket positivt (Marner & Örtegren, 2015b s. 34). Tidigare forskning visar också att bildämnet kan erbjuda ett terapeutiskt inslag, vilket både Wikbergs (2014 s. 199) och Lindgrens (2006 s. 92) undersökningar diskuterar. Det verkar som om eleverna i föreliggande studie växlar mellan, eller kombinerar, uppfattningarna om bild som ett sätt att utveckla kunskap och färdigheter – och bild som ”avkoppling”. Det är en vanlig uppfattning att skolkulturen och lärande associeras med hektiska inlärningssituationer och prov. Det är därför intressant att se hur eleverna inte nödvändigtvis ser en motsättning mellan ”lärande” och ”avkoppling”.

Undervisning i konsterna kan vara till stor hjälp för elever med speciella behov. Detta resonerar även bildläraren Olga om – att de bildkurser som finns att välja ofta endast rekommenderas till elever i behov av extra stöd, men läraren poängterar att undervisning i bild ska finnas till *för alla*. Bildlärarna i föreliggande studie har liknande uppfattningar som lärarna i Elsners studie (1999 s. 25), som menar att bildämnet innehåller en livsförhöjande, en utforskande och kognitiv samt en nytto- och bildningsaspekt. Elsner beskriver att den livsförhöjande aspekten handlar om glädje, lust och sinnlighet. Detta synliggörs exempelvis i lärarnas uttalande om att man ”blir lycklig” och ” [...] meditation, det gör ju jag när jag sitter och målar... det där som folk är ute efter... att försvinna liksom i tid och rum, det får man ju när man jobbar konstnärligt” (Eva). Liknande resultat återfinns också i NÄU-13 (Marner & Örtegren 2015 s. 47) där viktiga nyckelaspekter av bildämnet visade sig bland annat vara: att eleverna får utveckla sin kreativitet och använda sin fantasi. Att eleverna får möjligheter att uttrycka sig i bild. Att eleverna får lära sig att och analysera bilder. Att eleverna får känna skaparlust, glädje och självförtroende. Att eleverna får en bildspråklig allmänbildning och lära sig om bilders olika funktioner. Den utforskande och kognitiva aspekten menar Elsner (1999 s. 25) handlar om att vidga elevernas horisont, att ge dem ”nya världar” att leva i, samt frågor som

rör bildarbetet som redskap att klargöra sina tankar. Detta perspektiv blir också synligt när eleverna berättar att bildämnet kan hjälpa dem att ”uttrycka sig själva” och att det kan vara ”svårt att prata känslor, men kan visa det på papper” samt att ”det är ett sätt att hantera omvärlden”.

7.2.2 Kreativa näringar och arbetsprocesser

Att bildundervisning kan leda till mer kreativa och intressanta metoder för undervisning framkommer i Bamfords studie (2009 s. 128, s.133–135). Också Thavenius och Aulin-Gråhamn (2003 s. 11) argumenterar för att skolans undervisning i konstarterna främjar demokrati och yttrandefrihet, vilket i sin förlängning innebär att bildundervisning ska ses som en kulturell mötesplats för alla barn och ungdomar. Vikten av att vara kreativ inför framtidens utmaningar, såväl i vardag som i arbetsliv, återfinns också i forskningen som menar att kreativitet i framtiden kommer lyftas fram som det viktigaste bidraget. En kreativ miljö anses idag vara en förutsättning för bland annat ekonomisk framgång (Marner, 2006 s. 13). Eleverna talade mycket om att det är viktigt att vara kreativ i dagens samhälle. Enligt både teknik- och esteteleverna ger bildundervisningen dem verktyg till att bli mer kreativa. Detta kan leda vidare till en diskussion och analys som kan hjälpa människor att öppna sina sinnen, få tänka till och fundera över sin omgivning, se andra perspektiv och finna nya kreativa lösningar på problem. Dessa upplevelser kan synliggöra en viss skillnad mot resultatet i ämnesutvärderingen från 2003 – NU03 (2005b s. 38), där resultatet pekade mot att många elever har skaparenergi, men att bildämnet snarare fokuseras kring bildproduktion än den kommunikativa aspekten.

Eleverna tycks även vara eniga om att det finns många jobb som kräver kreativa människor. Även här tycker jag mig se en viss skillnad från vad resultatet i NÄU-13 (Marner & Örtegren, 2015 s. 58–59) visar: att eleverna i NÄU-13 menar att bildämnet är ett roligt ämne, men inte är speciellt viktigt för fortsatta studier och framtida yrkesliv. Likaså bildlärarna i föreliggande studie hade samstämmiga uppfattningar om ämnets framtidspotential i arbetslivet. De har haft ett flertal tidigare studenter som startat egna företag och lärarna menar att det finns mycket av värde med estetisk verksamhet, för att lära sig lyckas med ett företag. Konsten, och det kreativa har inverkan på teknik och kommunikation. Denna betydelse innebär att våra skolor måste fokusera på kunskapsrik utbildning som uppmuntrar till kritiskt tänkande och problemlösning. Bamford (2009) betonar att vår värld är beroende av uppfinningsförmåga, design och innovation. ”To achieve this, young people require sustained and sequential learning both

within and through the arts” (Bamford, 2009 s. 19). Hansson Stenhammar (2014 s. 59) menar att det estetiska kan utveckla elevers kreativitet, vilken i sin förlängning kan bidra till att unga skapar arbetstillfällen. Att studera konsterna kan, enligt Hansson Stenhammar, ha en avgörande betydelse för eleverna att utveckla begåvningar och talanger, i synnerhet i relation till skolans värdegrundsuppdrag att främja entreprenörskap (Skolverket, 2011).

7.2.3 Bildsamhället och bildämnets tillskrivna status

Att vi idag lever i ett flödande bildsamhälle kräver kunskap om kritisk reflektion, diskussion och analys. Informanterna tycks vara eniga om att det är essentiellt att öppna sina sinnen och fundera över sin omgivning. Thavenius (2005 s. 19) argumenterar för att bildämnet som kommunikatör skulle kunna göra skolans kultur och elevernas lärande mer meningsfullt. Trots att deltagarna i undersökningen tycks vara eniga om bildämnets syfte och relevans i skolan finns det fortfarande ett mindre utbud av individuellt valbara kurser inom det estetiska, samt att det estetiska inte ger eleverna några meritpoäng. Detta menar bildlärarna resulterar i att många elever prioriterar andra ämnen framför de estetiska. Den marginaliserade ”status” som tillskrivs bildämnet innebär att ämnet ofta uppfattas som ”enkelt” och/eller ”tråkigt”. Esteteleverna uttrycker en utpräglad uppfattning av att ”alla hatar estetare”, det vill säga att det finns en bestämd negativ attityd och många fördomar om bildämnet och om estetprogrammet. Lärarna i undersökningen tycktes vara oroade över den lilla tid som bildämnet tilldelas. Även eleverna uppfattade att det ofta känns som att de får för lite tid. Detta resultat påminner om de uppfattningar som synliggörs i Welwerts (2010 s. 132, 136) studie, där informanterna menar att det kan vara stressigt att hinna med allt som ska göras vid en estetisk lektion. Även Hansson Stenhammar (2015 s. 123f) menar att lektionstiden i bildundervisning ofta är begränsad, vilket kan bidra till bildämnets marginaliserade status i skolan.

7.2.4 Kunskap och kunskap?

Att kunna teckna eller måla av ett föremål ”verklighetstroget” är varken enligt bildlärarna, esteteleverna eller teknikeleverna det primära med bildundervisningen. Enligt lärarna och båda elevgrupperna är det viktigt att tydliggöra *syftet* med undervisningen. Även större utrymme för eget skapande, individualitet och kreativitet under tidigare år på grundskolan kan möjliggöra en höjning av bildämnets status. Detta betonar även Marner och Örtegren i NÄU-13 (2015 s. 185), där de menar att de olika ämneskonceptionerna är ett kommunikationsproblem. Det är

viktigt att tydliggöra ämnets syfte och betydelse, både för eleverna, på skolan och i utåtriktade sammanhang. Eftersom ämnet är skolpolitiskt svagt och inte syns i PISA-undersökningar är det viktigt att inte ta ämnet för givet, men är det bara mätbar kunskap som är kunskap? Trots bildämnetts marginaliserade status har bildlärarna inte uppfattat något ifrågasättande av bildämnet från elever och andra lärare. Däremot tillskrivs bildämnet vissa fördomar av omgivningen. Det är ofta föräldrar som frågar ”vad man blir” efter avslutade studier. Liknande uppfattningar redogörs för i NÄU-13, där det framkommer att det finns en uppfattning att ämnet uppfattas ha hög status av rektorer, andra lärare och elever, men att elevernas anhöriga anser att ämnet har låg status (Marner & Örtegren, 2015 s. 36).

7.2.5 Visuell kultur och visuell läskunnighet

I förhållande till studiens teoretiska utgångspunkter, visuell kultur och visuell läskunnighet, vilka innebär att eleverna ska lära sig förmågan att konstruera betydelse från visuella bilder menar exempelvis Bamford (2003 s. 2) att bilder existerar överallt runt om kring oss. Detta menar studiens deltagare likaså. Föreliggande studie ämnade inte undersöka deltagarnas egen förmåga gällande visuell läskunnighet, utan snarare deras uppfattning om samt attityd till vikten av kunskap om bilder som kommunikativa resurser. Eleverna är noga med att poängtera att kunskap om bilder är ett hjälpmedel för dem att förstå andras och sina egna åsikter – att det både är enklare, men kan också vara farligare, att kommunicera via bild. Ett utvecklande av bildämnet med visuell läskunnighet skulle kunna hjälpa eleverna att bland annat utveckla ett kritiskt tänkande kring de bilder som omger dem.

Sparrman (2006 s. 35, 37) menar att bilder, bildarbete och visualitet är viktiga redskap för utveckling och lärande. Att ha kunskaper om bilder, såväl som att kunna uttrycka sig och kommunicera i bild är viktigt för att aktivt kunna delta i samhällslivet. Marner och Örtegren (2015 s. 74, 186) menar i NÄU-13 att undervisning om bildkommunikation möjliggör för att eleverna får uttrycka sig själva och sina åsikter. Att satsa på elevers bildkommunikativa förmåga är en nyckel till att öka elevers upplevelse av ämnet. Likaså i Åséns rapport ”Varför bild i skolan? En historisk tillbakablick på argument för ett marginaliserat ämne” (2006 s. 120) betonas bilders kommunikativa egenskaper i förhållande till dagens mediala samhälle. Att eleverna får kunskap i och om bilders kommunikativa egenskaper är viktigt både för utveckling i att med visuella medel uttrycka åsikter, samt för att kunna tolka andras budskap. Detta var ett återkommande tema under samtalen med såväl bildlärarna som eleverna. Det tycktes vara ett av bildämnetts primära syfte – att förstå, kunna tolka och leva i ett bildsamhälle.

8. Konklusioner och avslutande reflektioner

Syftet med undersökningen har varit att undersöka bildämnets plats, roll och funktion i skolan utifrån ett elev- och lärarperspektiv. Studien ämnade försöka ta reda på åsikter och uppfattningar om bildundervisning och bildskapande i skolan. De övergripande forskningsfrågorna som formulerades för att tydliggöra syftet var: ”Vilken är bildämnets roll och funktion i skolan, enligt studiens medverkande gymnasieelever?” ”Vilken är bildämnets roll och funktion i skolan, enligt studiens medverkande bildlärare?” Samt ”Hur motiveras deltagarnas uppfattningar?”

De slutsatser som kan dras av studien är att bildundervisningen anses av både bildlärare, elever som gjort ett aktivt val att läsa bild, samt elever som läser bild som en obligatorisk kurs i sitt program, vara ett ämne som är viktigt i skolan – men att syftet måste tydliggöras och undervisningen bör individualiseras till de olika gymnasieprogrammen. Deltagarna uppfattar att utomstående tycks ha en negativ inställning till bildämnet samt till estetprogrammet. Informanterna menar dock att, i likhet med mitt urval av forskning, bildundervisning är viktig för att uppmuntra kreativitet. Kreativitet anses vara en viktig egenskap i såväl ungdomslivet – i skapandet av sin egen identitet, som i framtida yrkesliv. Att förstå sin omgivning och kunna tolka olika visuella budskap är nödvändigt, framförallt i yrkeslivet - där kreativa innovativa lösningar och perspektiv är viktiga aspekter. Speciellt åskådliggörs de teoretiska utgångspunkterna *visuell läskunnighet* och *visuell kultur*, det vill säga att vi idag lever i ett bildsamhälle som *kräver* kunskap om och i den visuella bildvärld vi lever i. I relation till undersökningens teoretiska perspektiv blir det centralt att eleverna får, och bör, ta del av olika visuella uttryck genom utbildning och undervisning i bild. I denna undersökning har jag fått äran att ta del av många intressanta, roliga och kloka uttryck genom lärarnas, estetelevernans och teknikelevernans utsagor. Lärarna och eleverna har givit mig så många intressanta funderingar och idéer. Detta medför att föreliggande uppsats har varit svår att begränsa – det finns helt enkelt för mycket som engagerar. Förslag på vidare forskning i området skulle därför kunna vara att helt enkelt vidga studien, exempelvis med flera lärare, elever och skolors uppfattningar om bildämnet. Det skulle också vara intressant att vidare undersöka de fördomar, attityder och uppfattningar som eleverna i föreliggande undersökning, upplever att utomstående människor har om bildämnet – och hur detta påverkar konstarnas marginaliserade status i skolan.

*Om ingen i världen hade varit estetisk och kreativ...då hade ingenting gått framåt
och det hade inte varit roligt att leva (Martin 26-10-2018).*

Referenser

Augustsson, Lovisa (2018) *Det självständiga bildämnet – en bilddidaktisk litteraturstudie om bildämnets möjligheter att vara ett autonomt ämne i skolan*. Examensarbete 1, grundnivå 2. Högskolan Dalarna. Tillgänglig online: <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1232985&dswid=-3991> [Hämtad: 2018-10-01]

Aulin-Gråhamn, Lena m.fl (2004): *Skolan och den radikala estetiken*. Lund: Studentlitteratur

Aulin-Gråhamn, Lena & Thavenius, Jan (2003b) *Kultur och estetik i skolan*. Malmö högskola, Lärarutbildningen. Tillgänglig på internet: http://www.pigmedia.se/Kultur_estetik_i_skolan_nagra_forskningsperspektiv.pdf [Hämtad 2018- 05-14]

Bamford, Anne (2009). *The WOW Factor: Global research compendium on the impact of the arts in education. 2: a utgåvan*. Münster: Waxmann Verlag GmbH.

Bamford, Anne (2003). "The Visual Literacy White Paper". Adobe Systems Pty Ltd, Australia.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012): *Textens Mening och Makt: Metodbok i Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3:e utgåvan Lund: Studentlitteratur

Björkdahl Ordell, Susanne (2007) "Etik – Vad är det som styr vilka etiska regler som finns?" i Dimenäs, Jörgen. Red. (2007) *Lära till lärare – att utveckla läraryrket, vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm: Liber.

Curman, Sofie (2009). Regeringen behåller estetiskt program. *Dagens Nyheter*, 9 april. <https://www.dn.se/kultur-noje/scen/regeringen-behaller-estetiskt-program/> [Hämtad 2018-10-02]

Dahlbom, Margareta (1988) *Vad elever tyckt och tycker om skolans ämnen*. Häften för didaktiska studier 5. Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. HLS förlag. Stockholm.

Elsner, Catharina (2000) *Så tänker lärare i estetiska ämnen*. En fenomenografisk studie byggd på arton intervjuer. Lärarhögskolan i Stockholm: Häften för didaktiska studier Nr 70/71.

Eisner, Elliot W. (1998). "Does Experience in the Arts Boost Academic Achievement?". *Art Education Policy Review*. 1998; 100, 1.

Eisner, Elliot W. (2003). The Arts and the Creation of Mind. *Language Arts*, Vol. 80, No. 5, Imagination and the Arts (May 2003), pp. 340-344. Published by: National Council of Teachers of English.

Eriksson Barajas m.fl. (2013) *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap*. Stockholm.: Natur & Kultur.

Florida, Richard (2006): *Den kreativa klassens framväxt*. Stockholm: Bokförlaget Daidalos AB

Gustavsson, Bernt (2002). *Vad är kunskap? En diskussion om praktisk och teoretisk kunskap*. Stockholm: Statens skolverk. Tillgänglig på internet: http://www.pedag.umu.se/digitalAssets/19/19998_vad-kunskap-skolverket.pdf [hämtad 2018-05-14]

Hansson Stenhammar, Marie-Louise (2015). *En avestetiserad skol- och lärande kultur. En studie om lärprocessers estetiska dimensioner*. Doktorsavhandling i ämnet Estetiska uttrycksformer med inriktning mot utbildningsvetenskap vid Högskolan för scen och musik – Göteborg: Konstnärliga fakulteten, Göteborgs universitet. Tillgänglig på internet: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/38364/1/gupea_2077_38364_1.pdf [hämtad 2018-05-14]

Jiveskog, Lars-Olov, Pettersson, Sten & Åsén, Gunnar (1989) *Lärare om teckning och musik i grundskolan*. Stockholm: Forskningsgruppen för läroplansteori och kulturreproduktion Institutionen för pedagogik vid Högskolan för lärarutbildning.

Larsen, Ann Kristin (2009) *Metod helt enkelt – en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

Lindgren, Monica (2006): *Att skapa ordning för det estetiska i skolan – diskursiva positioneringar i samtal med lärare och skolledare*. Högskolan för scen och musik vid Göteborgs universitet.

Lindström, Lars (2002): *Att lära genom konsten – en forskningsöversikt*. Ur Hjort, Madeleine (red.): *Om konstarter och matematik i lärandet – en antologi* (s. 107–131). Stockholm: KIL-gruppen och Carlsson Bokförlag

Lindström Lars (2009). ”Mediated action and aesthetic learning. Themes in Swedish Studies 1995-2008”. *Nordic Visual Arts Education in Transition. A Research View*. Vetenskapsrådets rapportserie. 2009(14). s. 52-79. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på internet: <https://publikationer.vr.se/produkt/nordic-visual-arts-education-in-transition/> [hämtad 2018-05-14]

Lindström, Lars (2012). ”Aesthetic Learning About, In, With and Through the Arts: A Curriculum Study”, i *The International Journal of Art and Design Education*, 31 (2012). s. 166-179

Märner, Anders (2005). ”Möten och medieringar – estetiska ämnen och läroprocesser i ett semiotiskt och sociokulturellt perspektiv”. *Tidskrift för lärarutbildning och forskning*. Umeå: Umeå Universitet. Tillgänglig på internet: http://www.lh.umu.se/digitalAssets/5/5939_moten_och_medieringar.pdf [hämtad 2018-05-14]

Marner, Anders (2006). Professionalisering av estetiska ämnen – några problem och förslag. Umeå: Institutionen för estetiska ämnen. Lärarutbildningen, Umeå universitet. Tillgänglig på internet: <http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:154550/FULLTEXT01.pdf> [hämtad 2018-05-14]

Marner, Anders. Örtegren Hans. (2003). *En kulturskola för alla – estetiska ämnen och läroprocesser i ett mediespecifikt och medieneutralt perspektiv*. Forskning i fokus nr. 16, Stockholm: Myndigheten för skolutveckling. Liber.
Tillgänglig på Internet:
<http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:153319/FULLTEXT01.pdf> [hämtad 2018-05-16]

Marner, Anders, Örtegren, Hans & Segerholm, Christina (2005) *Nationella Utvärderingen av grundskolan 2003 (NU03): Bild*. Ämnesrapport till rapport 253. Stockholm: Skolverket.

Marner, Anders, Örtegren, Hans & Segerholm, Christina (2005b) *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 – sammanfattande huvudrapport*. Stockholm: Skolverket

Marner, Anders & Örtegren, Hans (2015) *Bild i grundskolan – en nationell ämnesutvärdering i årskurs 6 & 9 – NÄU13*. Rapport 423. Stockholm: Skolverket

Marner, Anders & Örtegren, Hans (2015b) *Bild, musik och slöjd i grundskolan – En sammanfattande analys av de nationella ämnesutvärderingarna*. Rapport 426. Stockholm: Skolverket.

Pettersson, Sten & Åsén, Gunnar (1989). *Bildundervisningen och det pedagogiska rummet*. Stockholm: HLS Förlag

Persson, Magnus (2003) ”Marknadsetetiken – vår andra natur?” i *Skolan och den radikala estetiken*. Aulin-Gråhamn, Lena (Red.) Lund: Studentlitteratur s. 80–125

Saar, Tomas (2005): *Konstens metoder och skolans träningslogik*. Karlstads universitet. Institutionen för utbildningsvetenskap, avdelningen för pedagogik

Sparrman, Anna (2006): *Barns visuella kulturer – skolplanscher och idolbilder*. Lund: Studentlitteratur

Sparrman, Anna (u.å.) Presentation av professor. Linköpings universitet.
<https://liu.se/medarbetare/annsp60> [Hämtad 2018-10-25].

Skolverket (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2011b) *Kursplanen i bild*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2011c). *Kommentarmaterial till kursplanen i bild*. Stockholm: Skolverket.

Thavenius, Jan (2003) ”Yttrandefrihet och offentlighet. Kulturpolitik i skolan” i *Skolan och den radikala estetiken*. Aulin-Gråhamn, Lena (red.) Lund: Studentlitteratur, s. 6–43.

Thavenius, Jan (2003) ”Den radikala estetiken” i *Skolan och den radikala estetiken*. Aulin-Gråhamn, Lena (Red.) Lund: Studentlitteratur. s. 44–79.

Thavenius, Jan (2003) ”Konstens arv” i *Skolan och den radikala estetiken*. Aulin-Gråhamn, Lena (red.) Lund: Studentlitteratur, s. 126–145

Vetenskapsrådet. (2017). *God Forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på internet: <http://docplayer.se/54728487-God-forskningssed-vetenskapsradet-2017.html.pdf> [hämtad 2018-10-14]

Vetenskapsrådet (2017b). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på internet: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [hämtad 2018-10-14]

Welwert, Gunnilla. (2009). ”Bilderna påminner mig om mig själv”. Licentiatavhandling. Malmö: Malmö högskola. Tillgänglig på internet: <http://dspace.mah.se/handle/2043/10098.pdf> [hämtad 2018-05-14]

Widerberg, Karin (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

Winner, Ellen, Thalia, Goldstein & Vincent-Lancrin, Stéphan (2013). *Art for Art's Sake? The Impacts of Arts Education*. Educational Research and Innovation, OECD Publishing. Tillgänglig på internet: https://www.oecd-ilibrary.org/education/art-for-art-sake_9789264180789-en [hämtad 2018-04-16]

Wikberg, Stina (2014). *Bland självporträtt och parafraser: om kön och skolans bildundervisning*. Doktorsavhandling. Umeå: Umeå Universitet. Tillgänglig på internet: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:745557/FULLTEXT01.pdf> [hämtad 2018-05-14]

Åsén, Gunnar (2006): ”Varför bild i skolan? En historisk tillbakablick på argument för ett marginaliserat ämne”. Ur Lundgren, Ulf P (red.) *Uttryck, Intryck, Avtryck – lärande, estetiska uttrycksformer och forskning*. Vetenskapsrådets rapportserie nr 4:2006. Uppsala/Stockholm: Uppsala universitet och Vetenskapsrådet. Tillgänglig på internet: <http://konstfack.diva-portal.org/smash/get/diva2:802805/FULLTEXT01.pdf> [hämtad 2018-04-04]

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

Informationsbrev

Information och förfrågan om att medverka i en intervjustudie

Hej!

Mitt namn är Lovisa Augustsson och går mitt sista år på bildlärarutbildningen. Just nu håller jag på att skriva mitt sista examensarbete på avancerad nivå inom ämnet Bild på Högskolan Dalarna. Detta examensarbete kommer resultera i en uppsats byggd på undersökningar om "varför läser vi bild?". Detta vill jag undersöka både utifrån bildlärares tankar, men också utifrån elevers tankar och perspektiv. Jag är intresserad av att få dina synpunkter om detta. Intervjuerna kommer att genomföras i grupp och beräknas ta mellan 30–45 minuter.

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning. Ditt deltagande är frivilligt och när som helst kan du välja att avbryta ditt deltagande. Din medverkan kommer att vara anonym; i kommande uppsats kommer du att få ett fingerat namn. Det insamlade materialet kommer att behandlas konfidentiellt. Undersökningen kommer framöver att presenteras i form av en uppsats vid Högskolan Dalarna.

Vidare upplysningar:

Student: Lovisa Augustsson
E-post: h14loaug@du.se
Telefonnummer: 072–2365868

Handledare: Johnny Wingstedt
E-post: jwi@du.se

Underskrift student:

Ort och datum

Ja, jag vill delta i studien:

Underskrift deltagare _____

Ort och datum: _____

Intervjuguide till bildlärare – frågeområden

1. Varför blev du bildlärare?
2. varför tycker du att det är bra eller viktigt med bild i skolan?
3. Hur vanligt är det att elever ifrågasätter meningen med bildämnet?
Vad tror du att det beror på?
4. Hur vanligt är det att andra lärare ifrågasätter meningen med bildämnet?
Vad tror du det beror på?
5. Vilka argument använder du när elever, andra lärare eller övriga människor ifrågasätter meningen med bildämnet?
6. Finns det någon uppfattad ”attityd” från rektor etc.?
7. Vad tror du att eleverna upplever som mest meningsfullt och uppskattar mest att göra?
8. Vilka viktiga kunskaper får eleverna genom din bildundervisning?
9. Är du orolig över bildämnets framtid?
10. Finns det idéer om att stärka bildämnets status?

Bilaga 3. Intervjuguide 2

Intervjufrågor:

1. Hur känns det att gå på gymnasiet?
2. Vad läser ni för inriktning/vad har du valt för inriktning till gymnasiet?
3. Bild på gymnasiet var tidigare en obligatorisk kurs att läsa, som alla läste oavsett vilket program man gick. Detta togs bort när den nya läroplanen kom 2011. Sedan dess har det varit debatter fram och tillbaka om att återinföra de estetiska ämnena (bild, musik, dans, teater etc.) som en obligatorisk kurs. *Vad tycker ni om estetiska ämnen som obligatoriska eller inte? Varför?*
4. Efter alla år i skolan, om du tänker tillbaka på dina bildlektioner, vad skulle du säga att du har fått jobba med mest? Vad tycker du om det? Varför?
5. Finns det något ni skulle velat hålla på mer med? Varför?
6. Varför tror du att man har bild i skolan?
7. Innan ni ska ha en bildlektion – ser ni fram emot att ha bild? Varför/varför inte?
8. Om du jämför bild med övriga skolämnen – hur viktigt tycker du att det är med bild? Varför?
9. Vilken "status" tycker att bild har i skolan?
10. Nu kommer jag säga några påståenden som jag vill att ni ska besvara:
  - Om jag säger att bild är ett avkopplande ämne – vad säger du då?
  - Om jag säger att bild är en paus från övriga ämnen – vad säger du då?
  - Om jag säger att bild övar upp din kritiska förmåga – vad säger du då?
  - Om jag säger att bild är ett kommunikativt och ett analytiskt ämne – vad tycker du att det betyder?
  - Om jag säger att bildämnet är ett demokratiskt ämne – vad tycker du att det betyder?
  - Om jag säger att bildämnet är ett individuellt och existentiellt ämne – vad tycker du det betyder?
  - Om jag säger att bildämnet skapar arbetstillfällen – vad tycker du det betyder?
  - Om jag säger att bildämnet bidrar till inläring i andra ämnen – vad säger du om det?
  - Om jag säger att bildämnet är meningslöst, tråkigt, onödigt – vad säger du då?
11. Tycker du att bildlektionerna är tillräckligt långa? Är det lagom, för mycket eller för lite tid på bildlektionerna? Varför/varför inte?
12. Vad kan man lära sig av bildämnet? Och Vilken användning tror ni att man får av det man lär sig i bild?
13. Skapar ni (oavsett metod) något på fritiden? Vad i så fall?

BILDÄMNET.

Fråga 1:

Hur många lektioner i bild har du i veckan? _____

Fråga 2:

Kryssa i hur du tycker att dessa påståenden stämmer in på dig:

	Stämmer lite	Stämmer inte alls	Varken eller	Stämmer en del	Stämmer helt	Ingen uppfattning
Jag skulle vilja ha fler bildlektioner i veckan än vad jag har nu.						
Jag skulle vilja att bildlektionerna var längre än vad de är nu.						
Jag skulle vilja ha färre bildlektioner i veckan än vad jag har nu.						
Jag skulle vilja att bildlektionerna var kortare än vad de är nu						

Fråga 3:

Om du jämför med andra ämnen i skolan, är bild då:

- Lika viktigt
- ganska viktigt
- Varken eller
- ganska onödigt
- Helt onödigt

Fråga 4:

Förklara med något/några ord om vad du tycker om bildämnet: Det kan exempelvis vara det första du kommer att tänka på när du hör ordet "bild", eller vad du har för känsla innan du ska gå in i klassrummet och så vidare.

Fråga 5:

Jag skulle vilja göra mer av detta på bildlektionerna: (Kryssa i max 3 alternativ)

- skulptera
- göra film
- digitalt skapande (Ex arbete i Photoshop, illustrator, InDesign m.m.)
- Fotografi
- skapa tecknade serier
- Rita med blyerts/kol
- måla med olja
- Måla med akvarell / akrylfärg
- Design – ex möbler, inredning, kläder, smycken. *Ge gärna exempel:*

Diskutera betydelsen av kultur/konst i samhället

Konsthistoria

Gå på utställningar / Göra egna utställningar ( )

Annan – ge exempel: _____

Fråga 6:

Ringa 3 ord som du förknippar/tänker på med ämnet bild:

inspirerande	tråkigt	viktigt	krävande
stökigt	kreativt	svårt	onödigt
enkelt	avkopplande	roligt	slappt

Fråga 7:

Kryssa i de alternativ som du tycker stämmer in på ämnet Bild:

	Stämmer lite	Stämmer inte alls	Varken eller	Stämmer en del	Stämmer helt	Ingen uppfattning
Det är kul att arbeta praktiskt och estetiskt (att få arbeta med olika material)						
Bildämnet är avkopplande jämfört med teoretiska ämnen där man läser, skriver eller räknar mycket						
Bild är ett onödigt skolämne						
Bildämnet ger bra övningsmöjligheter om man vill arbeta med ett konstnärligt yrke i framtiden						
Man måste kunna rita/måla fint för att få högt betyg i Bild						